

Pongrácz Róbert
AZ ÚR TÍZPARANCSOLATÁRÓL

Pongrácz Róbert

**AZ ÚR
TÍZPARANCSOLATÁRÓL**

Pécsvárad
2012

A kötetben olvasható írások
a szerző más cikkeivel együtt elérhetők
a *www.ujkelet.ro* oldalon,
az „Örömhír” című rovatban,
a *www.szentiras.com* oldalon,
valamint a *szentirascom.blogspot.hu* blogon

Megjelent a szerző kiadásában
(pongorobert@gmail.com)

Borítóterv: Füleky Adrienn
Nyomdai előkészítés: Hommer Attila
Készült a Reménység Alapítvány nyomdájában (Nágocs)

ISBN 978-963-08-5232-6

Tartalom

<i>Előszó</i>	7
AZ ELSŐ PARANCSOLAT	11
„Rajtam kívül más istened ne legyen!” (Kiv 20,3)	13
A MÁSODIK PARANCSOLAT	21
„Féltőn szerető Isten vagyok...” (Kiv 20,4–6)	23
A HARMADIK PARANCSOLAT	31
„Az Úrnak, a te Istenednek nevét hiába fel ne vedd...” (Kiv 20,7)	33
A NEGYEDIK PARANCSOLAT	41
„Megemlékezzél a szombatnapról, hogy megszenteljed azt...” (Kiv 20,8–11)	43
AZ ÖTÖDIK PARANCSOLAT	51
„Tiszteld apádat és anyádat...” (Kiv 20,12)	53
A HATODIK PARANCSOLAT	61
„Ne ölj!” (Kiv 20,13)	63
A HETEDIK PARANCSOLAT	71
„Ne törj házasságot!” (Kiv 20,14)	73
A NYOLCADIK PARANCSOLAT	81
„Ne lopj!” (Kiv 20,15)	83
A KILENCEDIK PARANCSOLAT	91
„Ne tanúskodj hamisan felebarátod ellen!” (Kiv 20,16)	93
A TIZEDIK PARANCSOLAT	101
„És ne kívánd...” (MTörv 5,21; Kiv 20,17)	103

FÜGGELÉK	113
<i>„Boldogok a békességszerzők, mert őket Isten fainak fogják hívni” (Mt 5,9)</i>	115
<i>Mit mond a Szentírás a halál állapotáról és a feltámadásról?</i>	123
<i>Utószó</i>	129
<i>A bibliai könyvcímek rövidítése</i>	131

Előszó

A Tízparancsolatot maga az Úr írta fel Mózesnek a két kőtáblára (vö. Kiv 31,18; 32,15–16; MTörv 9,10), tehát nem egyházi rendelkezésekről van szó. Ez volt az ószövetség idején az izraeliták számára a szövetségkötés alapja és a mózesi törvény magja. A Biblia 66 könyvét tanulmányozva viszont azt is felismerheti az Olvasó, hogy ez a tíz isteni rendelkezés egyúttal a teremtett világ rendjének a fundamentuma, amely minden értelmes lény számára adatott. Tulajdonképpen nem más, mint Isten és a másik ember iránti kettős szeretetparancsnak az aktualizálása (vö. Mt 22,34–40).

A Szentírást belső összefüggéseinek figyelembe vételével tanulmányozva derül fény arra, hogy a Tízparancsolatot már az Édentől kezdve ismerték, Ábrahám elhívása, illetve a zsidó nép kiválasztása előtt (pl. Ter 2,2–3; 4,10; vö. Mk 2,27; Kiv 20,13). Az évezredekkel későbbi Sínai-hegyi szövetségkötés csak megerősítette és más törvényekkel egészítette ki azt (például polgári és egészségügyi törvényekkel, valamint az áldozati rendszerre, a papságra és az ünnepekre vonatkozó rendelkezésekkel).

A történelem folyamán azonban a Tízparancsolat több pontján változtatás történt. Utánajártam annak, hogy e módosítást ki vitte végbe; írtam arról is, hogy az Isten törvényén való változtatás szándékáról és tényszerűségéről a bibliai

próféciaikban maga az Úr – akinek végére mehetetlen a bölcsessége (vö. Iz 40,28 – Károli fordítása) – előre szólt, jóval azelőtt, hogy a Tízparancsolaton e változtatást végrehajtották volna.

Utánanézttem annak, hogy a római katekizmusban és két másik kátéban hogyan található meg a Tízparancsolat szövege, s az mennyiben azonos a Szentírás szövegével. Összehasonlítottam *A katolikus egyház katekizmusának* egyes pontjait, *Luther Márton kiskátéját* és a *heidelbergi kátét* a Tízparancsolat bibliai szövegével, és ezeket felhasználva, valamint a Biblia egészének üzenetét szem előtt tartva vontam le a következtetéseket. Ennek a tíz írásnak ez az egyik érdekessége, de ez egyben a korlátja is. Különleges lehet az, hogy betekintést nyerhetünk ezekbe az összefoglaló jellegű kátékba, ám ez meg is kötötte a kezemet, mivel az egyes parancsok tárgyalása során ezekből is idéznem kellett, miközben a parancsolatok kibontását nem nyújthattam túl hosszúvá. A Biblia alapján arra is kerestem a választ, hogy az Úr Tízparancsolata maradéktalanul érvényben van-e az Újszövetségben is, mind a mai napig.

2012-ben mind a tíz parancsolatról szóló írás egyenként jelent meg az *Új Kelet* című polgári hetilapban, szülővárosomban, Gyergyószentmiklóson. Ezeket újra átjavítottam, és most egyetlen kötetben tárom az Olvasó elé. Minden parancsolat elemzésének a végén feltüntettem a felhasznált irodalmat és azokat a Biblia-fordításokat, amelyekre az írásom során támaszkodtam. Ezért azt javaslom az Olvasónak, hogy ne csak az egyik vagy másik felekezet Biblia-fordítását vegye a kezébe, amikor a szövegben megjelölt szentírási részeket kikeresi, hanem legalább két-, illetve háromféle fordítást. Így elgondolkodva, sokkal gazdagabban fog az Isten

Igéjének olvasása közben újabb és újabb felfedezésekre bukkanni.

Ezzel a kis könyvvel nem célozom egyetlen egyház vagy felekezet támadása sem, csupán az Isten Igéjének tényszerűségét igyekeztem követni az igazság keresése és feltárása közben. Az már a dolgok természetes rendjéhez tartozik, hogy miközben az igazság feltárul, aközben a hamisság lelepleződik.

A szerző

AZ ELSŐ PARANCSOLAT

„Rajtam kívül más istened ne legyen!” (Kiv 20,3)

Arra vállalkoztam, hogy tízrészes sorozat keretében tárom az Olvasó elé a mindenható Isten Tízparancsolatát. Minden egyes írásomban egy-egy parancsolatot gondolunk végig, összehasonlítva a Szentírás igéit a *katolikus egyház katekizmusával* (1992), *Luther Márton kiskátéjával* (1529) és a *heidelbergi kátéval* (1563). A Biblia egyedülálló álláspontját különböző fordítások figyelembevételével, ám az Apostoli Szentszék fordításának hangsúlyozásával tárom az Olvasó elé, azzal a megfontolással, hogy „az Úrnak törvénye tökéletes, megeleveníti a lelket, ...az Úrnak rendelkezései helyesek, megvidámítják a szívet; az Úrnak parancsolata világos, megvilágosítja a szemeket” (Zsolt 19,8–9).

A Tízparancsolat első kőtáblája az első négy parancsolattal az Isten iránti kötelezettségeinket foglalja össze (Kiv 20,1–11). A második kőtábla pedig – az ötödikkel kezdve és a tizedikkel bezárólag – az embertársaink iránti kötelezettségeinkre vonatkozó isteni felhívásokat tartalmazza (Kiv 20,12–17).

A katolikus katekizmus a 410–411. oldalon egymás mellé helyezve közli a Tízparancsolat bibliai szövegeit, valamint a katolikus egyház által átírt szöveget. Ez alapján világosan

megkülönböztethető e téren Isten örök erkölcsi törvénye és az egyház tanítása közötti azonosság és eltérés.

A Tízparancsolat első parancsolatát a *katolikus egyház katekizmusában* így találjuk: „Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!” *Luther kiskátéjában* külön oldalon áll a Tízparancsolat bevezető mondata („Én vagyok, az Úr, a te Istened”), és ezt követi az első parancsolat ebben a formában: „Ne legyen más istened!” A *heidelbergi kátéban* pedig a Biblia szövegét találjuk, ilyen formában: „Én, az Úr vagyok a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptom földjéről, a szolgaság házából. Ne legyenek néked idegen isteneid én előttem!” A Szentírásban két változatban is olvasható az Úr Tízparancsolata. A Kivonulás könyvében az első parancsolat így olvasható: „Az Úr ezeket jelentette ki: Én vagyok az Úr, a te Istened, én hoztalak ki Egyiptom földjéről, a szolgaság házából. Senki mást ne tekints Istennek, csak engem.” (Kiv 20,1–3; Szent István Társulat ford.) A Második Törvénykönyvben pedig a hasonló bevezető mondat után: „... Ne legyenek más isteneid!” (MTörv 5,6–7) A bibliai héber szerint talán így lehetne visszaadni a legjobban az első parancsolat eredeti szövegét: „Egyetlen idegen istened se legyen az én színem előtt!”

Amint látjuk, van némi különbség a katekizmus, valamint a káték és a Biblia szövege között. A leghűségesebben a *heidelbergi káté* adja vissza ezt a parancsolatot. Bár ezt a kátét nem Kálvin írta, de – a tudomásom szerint – a Tízparancsolatot ő dolgozta fel elsőként úgy, hogy kinyitotta a Bibliát, és a Szentírás szövegét egy az egyben vette át. Úgy gondolom, hogy az első parancsolat bevezetésének is van jelentősége, nemcsak azért mert egyúttal mind a tízet bevezeti, hanem azért is, mert az Úr szabadító, megváltó Isten-

ként és személyesen a „te Istenedként” mutatkozik be. Az Úr nem tömegeknek az Istene, hanem az én Istenem és a te Istened, amennyiben élő kapcsolatban vagyunk vele. Mózesnek is Ábrahám, Izsák és Jákob Isteneként jelent meg. Mózes pedig elrejtette az ő orcáját, mert félt Istenre tekinteni. (Vö. Kiv 3,6; Lk 20,37–38.)

A bevezetőben ez a kijelentés: „Én, az Úr vagyok a te Istened, aki kihoztalak téged Egyiptomnak földjéről, a szolgaság házából”, igen megalapozott a Mindenható ajkáról, mivel a Tízparancsolatot, az Úr örök erkölcsi törvényét csak azután adta át Mózesnek és a népnek, miután az izraeliták már megtapasztalták szabadító és megváltó hatalmát akkor, amikor jelek és csodák által kivezette őket az egyiptomi fogságból. Tíz csapás sújtotta Egyiptomot a fáraó keményszívűsége miatt, és a Sás-tenger is kettényílt a legalább kétmilliónyi izraelita előtt, amikor Mózes – Isten parancsára – a botjával a vízre csapott. Az utánuk nyomuló fáraó hadi népe lovasaival és harci szekereivel együtt a tengerbe veszett. Könnyen megmosolyogjuk ezt a bibliai történetet, és a gyermekek hittanos vagy mesevilág kategóriájába soroljuk, ahelyett, hogy a teljes Biblia összefüggéseinek a fényében vizsgálánánk meg a Szentírás kijelentéseit. Ugyanis az Egyiptomot ért tíz csapás ugyanolyan valóságos Isten-ítélet volt, mint amilyen az utolsó hét csapás lesz az egész Földön, közvetlenül Krisztus második eljövetele előtt, amelyek az emberek felhalmozott törvényszegései miatt érik ezt a világot (vö. Kiv 6,6; 7,14–12,33; Jel 15,5–16,21; Mt 24,21–22,29–30; 1Tessz 5,2–3). Továbbá az Egyiptomból való szabadulás a bűnből való szabadulás és a megváltás előképe. A „szolgaság/szolgálat háza” kifejezés a bűn szolgaságának felel meg. A megváltó Jézus szerint, aki bűnt követ el, az

szolgája a bűnnek, és a bűn szerzőjének, a Sátánnak. Viszont, „ha a Fiú megszabadít titeket, valósággal szabadok lesztek” (vö. Jn 8,34.36; Róm 7,14.24–25/a). Ahogyan a mindenható Isten volt az, aki kihozta Izrael népet egykor a fogságból, ugyancsak ő szabadítja meg a benne hívőket Krisztus által a bűntől, és annak zsoldjától, az örök haláltól (vö. Róm 6,23; Kol 1,13–14). A Vörös/Sás-tengeren való átkelés szintén előkép, mert a keresztség víz alá merítéssel történik (a görög „baptizmo” ige = „alámerít”, 1Pt 3,20–21), ezért a Biblia a keresztséget az „újjászületés fürdőjének” is nevezi (Tit 3,5). Akinek az életében ez a belső isteni szabadítás nem megy végbe, az a Tízparancsolatot sem tudja megtartani, mert a saját erőnkéből ez lehetetlen.

Nem véletlenül kezdődik tehát a Tízparancsolat úgy, ahogyan olvassuk. Sőt, a felvezető mondatnak is mély értelme és üzenete van: „És szólt Isten mindezeket az igéket mondván.” (Károli) „Az Úr ezeket jelentette ki.” (Szent István Társulat ford.) Közvetlenül az Úrtól vannak ezek az igék, a saját ujjával írta a kőtáblákra (vö. Kiv 31,18; 32,16; 5Móz 9,10), nem emberi törvények és parancsolatok lecsapódásairól van szó, mint ahogyan ezt a történetkritikai írásmagyarázat hívei előszeretettel hangsúlyozzák, amikor az emberi értelmet és magyarázatokat Isten szava fölé helyezik, megerősítve ezzel az Úr beszédét (Mt 15,3.6). Ha végigolvassuk a szövetségkötés történetét, azonnal feltűnik az, hogy a nép bálványimádása miatt Mózes a kőtáblákat összetörte, és az Úr másodszor is ugyanúgy felírta a tíz igét a két új kőtáblára – nem Mózes írta fel azokat (MTörv 10,1–2; Kiv 32,16; 34,1). Ezenkívül Izrael Istene nem szállította lejjebb az isteni törvény mércéjét egyetlen írásjellel sem abból a megfontolásból, hogy a Tízparancsolatot könnyebb legyen megtartani.

A Tízparancsolat tehát közvetlenül az Úrtól származik, ezért isteni tekintélye van, emiatt jellegénél fogva „szent, igaz és jó” (Róm 7,12), nem szorul sem tökéletesítésre, sem pontosításra. Az első parancsolatról ezek után megállapíthatjuk, hogy a bálványimádás bűnétől és hiábavalóságától óv bennünket. *Luther Márton kiskatéja* az első parancsolathoz ezt fűzi hozzá: „Mindennél jobban kell Istent félnünk, szeretnünk és benne bízunk. Ez a parancsolat nemcsak az első, hanem a fő parancsolat is. Ezért minden parancsolat magyarázatának az a főmondata: »Istent félnünk és szeretnünk kell.« Ebből következik a parancsolatok betöltése, mert aki Istent féli és szereti, az megtartja parancsolatait (2Móz 32; 5Móz 6,5; Mt 4,10; 1Jn 5,3).”

Az első parancsolat magyarázatához idézem még a *heidelbergi kátét* is, amellyel nem a katolikus hívők bosszantása vagy vallási meggyőződésük bántása a céloim – csupán tényszerűen idézem azt, hogy az Olvasónak is tudomására jussanak az alábbi gondolatok: „94. p.: Mit követel Isten az első parancsolatban? = Azt, hogy ha nem akarom eljártszani lelkem üdvösségét, kerüljek és távoztassak el minden bálványimádást, varázslást, babonáskodást, szenteknek vagy más teremtményeknek segítségül hívását. – És hogy az egy, igaz Istent igazán ismerjem meg, egyedül csak Őbenne bízom, teljes alázatossággal és béketűrőssel minden jót egyedül Őtőle várjak. – És Őt teljes szívemből szeressem, féljem és tiszteljem, úgy, hogy inkább le tudjak mondani minden teremtett dologról, mintsem a legkisebb részben is az ő akaratára ellen cselekedjem...”

95. p.: Mi a bálványimádás? = Az, ha az ember az egy igaz Isten helyett, aki magát igéjében kijelentette, vagy még rajta kívül is, mást képzel vagy tartogat magának, hogy abba

bizalmát vesse (1Krón 16,26; Jn 5,23; Gal 4,8; Ef 2,12; 5,5; Fil 3,19; 1Jn 2,23; 2Jn 9).”

Továbbra is a Szentírás belső összefüggéseinél maradva fontos kiemelni azt, hogy a Tízparancsolatot tulajdonképpen Krisztus adta Mózesnek. Ő az az Úr, aki beszélgetett már Noéval, Ábrahámmal, az ősatyákkal és más prófétákkal, mivel az Atya a bűneset óta közvetlenül az emberiséggel nem érintkezik (vö. Jn 1,18; 1Tim 6,16; 1Jn 4,12). Mózes számára Krisztus, a Fiú volt a szikla a pusztában, amelyből víz fakadt (1Kor 10,1–4; Kiv 17,6), és angyalok közvetítésével (ApCsel 7,53) maga a Fiú írta fel a Tízparancsolatot a két kőtáblára, még jóval azelőtt, hogy Betlehemben valószínűleg emberré lett volna. Ennek azért van óriási jelentősége, mert némely egyház szembeállítja az ószövetségi írásokat az újszövetségekkel, Krisztus szavait pedig az Ószövetség igéivel. Pedig az Ószövetségben is ugyanúgy Krisztus szólt, a különbség csak annyi, hogy amikor emberré lett, Isten Fiaként és Emberfiaként közvetlenebbül és teljesebben szólt hozzánk (vö. 1Pt 1,11–12; Zsid 1,1). A Tízparancsolaton nem változtatott, és a tanítványainak sem hagyta hátra, hogy azon változtassanak. Ez nem is szükséges, mivel ez az erkölcsi törvény Isten jellemének a tükré, amely tökéletes, nincs abban nyoma a változásnak, a változandóságának árnyéka sem esik rá (vö. Jak 1,17; Zsolt 19,8). Ha a Tízparancsolat tökéletlen volna, helyesbítésre szorulna, akkor a Biblia nem írta volna elő azt, hogy aki például az első parancsolatot áthágja vagy a szülői tisztelet ellen vét, halállal bünhődjék az ószövetség idején (vö. Kiv 22,19; 21,17; Kiv 20,12, a Szent Jeromos-fordítás szerint). Ezt azért hangsúlyozom, mert az idők folyamán sajnos a Tízparancsolat számos pontján változtatás történt, és ezt a középkori egyházi

hatalom annak ellenére hajtotta végre, hogy Isten szavához sem hozzátenni, sem abból elvenni nem lett volna szabad az Úr Igéje szerint (vö. MTörv 4,2; Péld 30,6; Jel 22,18–19).

Kedves Olvasó! Végiggondoltam a következőket: ha van Istentől származó kinyilatkoztatás – márpedig van –, akkor az minden időben ugyanaz, már a világ teremtése előtt ugyanaz volt (vö. Júd 14; 2Tessz 1,7), ami később fokozatosan tárul elénk a Szentírásban (Zsid 1,1). Abban az Úr részéről nem lehet ellentmondás, sem javítás vagy „pontosítás” (vö. KEK, 2180. §, 434. o). Az ószövetségi törvények között viszont vannak rendelkezések, amelyek az újszövetségben már nem kötelezőek (Zsid 9,9–10), ám a Tízparancsolatra ez nem vonatkozik, mert azt az Újszövetség, sőt maga Jézus is számos helyen idézi, és mert „a bűn ismerete a törvény által van” (Róm 3,20/b.31). E nélkül a bűnt és annak valódi jellegét nem lehetne felismerni, s így az ember azt sem tudná, hogy miben vétkezett. A Tízparancsolat megváltoztatása miatt széles tömegek nincsenek tudatában annak, hogy a törvényszegés állapotában élnek az életüket (vö. 1Jn 3,4: „a bűn pedig törvényszegés, a törvény megvetése”).

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Ó- és Újszövetségi Szentírás a Neovulgáta alapján. Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, Bp., 2002. / Biblia. Ószövetségi és Újszövetségi Szentírás. Szent István Társulat, Bp., 2008. / Szent Biblia. Ford. Károli Gáspár, Boldog Élet Alapítvány, Bp., 2002. / Biblia. Istennek az Ószövetségben és Újszövetségben adott kijelentése. Kálvin János Kiadó, Bp., 2004. / Dr. Luther Márton Kis kátéja. Luther Kiadó, Bp., 2003., 15–16. o. / Heidelbergi Káté. Kálvin Kiadó, Bp., 2003., 62–63., 66–67. o. / A katolikus egyház katekizmusa (KEK). Szent István Társulat, Bp., 1994., 410–411., 434 o.

A MÁSODIK PARANCSOLAT

„Féltőn szerető Isten vagyok...” (Kiv 20,4–6)

A Tízparancsolat második parancsolatát a Szent István Társulat által kiadott katolikus Szentírás fordításában, a Kivonulás könyvében, ilyen formában találjuk: „Ne csinálj magadnak faragott képet vagy hasonmást arról, ami fent van az égben, vagy lent a földön, vagy a vizekben a föld alatt. Ne borulj le ilyen képek előtt, és ne tiszteld őket, mert én, az Úr, a te Istened, féltékeny [„féltőn szerető” – Károli ford.] Isten vagyok. Azoknak a vétékét, akik gyűlölnek engem, megtorlom fiaikon, unokáikon és dédunokáikon. De ezerízíglén irgalmasságot gyakorlok azokkal, akik szeretnek, és megtartják parancsaimat.” (Kiv 20,4–6)

Ennek ellenére, ha valaki fellapozza a *katolikus egyház katekizmusát*, ott nem ezt a parancsolatot találja a második helyen, hanem a Bibliában lévő harmadik parancsolatot, és azt is rövidített formában: „Istennek nevét hiába ne vedd!” (KEK. 410. o.) A katekizmus 410. oldalát fellapozva világosan látszik, hogy az Úr Tízparancsolatából a második parancsolatot törölték, helyére a harmadik parancsolatot léptették, így mindegyik parancsolat eggyel előreugrott. Ennek következtében a harmadikból a második lett, a negyedikből a harmadik, és így tovább. De akkor hogyan

megvan mégis a tíz? Mindez úgy lehetséges, hogy a tizedik parancsolatot a katolikus egyház a középkor folyamán kettéosztotta, így lett a „ne kívánd!” parancsolatból a kilencedik és a tizedik parancsolat.

A XVI. században a reformátorok egyetlen nemzedékének lehetetlen volt helyreállítania minden bibliai igazságot, hisz minden igazságra egyszerre nem figyelhettek föl. Ennek tudható be, hogy *Luther Márton kiskátéjában* második parancsolatként szintén a Bibliában lévő harmadik parancsolat áll, követve a katolikus hagyományt. A *heidelbergi káté* viszont pontosan idézi a második parancsolatot, a Szentírás szavai szerint. Ez azt jelenti, hogy a reformáció kálvini ágában már 1563-ban, a *heidelbergi káté* kiadásának évében a helyére került ez a parancsolat. A kátét magyarra 1577-ben fordították le először. Ez mintegy tizenhárom évvel megelőzte a teljes Biblia első magyar fordításának és kiadásának évét, ugyanis a Szentírás Károli Gáspár fordításában 1590-ben jelent meg először magyar nyelven Vizsolyban, amelyet a későbbiek folyamán a nép is a kezébe vehetett. A katolikus Káldi György-féle első magyar Biblia-fordítás jóval később jelent meg, 1626-ban, és továbbra is csak a papság vehette a kezébe és magyarázhatta azt.

Minek következtében törölték a második parancsolatot a középkor folyamán? Erre a kérdésre a katolikus egyház tanítóhivatalának megnyilatkozásai között kutatva találjuk meg a választ. Ugyanis a középkori egyház 787-ben, a II. niceai zsinaton, a képrombolókkal szemben nyilvánította ki hivatalosan azt, hogy a szentképeket és szobrokat vallásos tisztelet illeti meg, azzal a magyarázattal, hogy „a képnek adott tisztelet az ősképnek szól, és aki hódol a kép előtt, az azon ábrázolt valóságnak hódol”. (II. niceai zsinat, 601. §;

Hitvallások és az Egyház Tanítóhivatalának megnyilatkozásai, 218. o.) Ezzel a középkori hatalmi egyház az Isten ujjával írt Tízparancsolaton végrehajtotta az egyik változtatást, és ezzel az egyedüli isteni törvényhozó (vö. Jak 4,12) fölé helyezte önmagát (vö. Dán 7,25; 2Tessz 2,3–4.7–12, Károli vagy a Kálvin Kiadó fordítása szerint).

Magától értetődik, hogy mivel ez az egyházi dogma és az ennek nyomán kialakult gyakorlat előtérbe került, az Isten által adott második parancsolatot törölni vagy mellőzni kellett, mert a kettő egymásnak teljesen ellentmond. Tény az, hogy a katekizmus nem engedi meg a képek és szobrok imádatát, de azok tiszteletét viszont igen. A második parancsolat ezzel szemben azt írja, hogy „ne imádd, és ne tiszteld azokat...”, és ne csinálj faragott képet azokról, amelyek az égben (a mennyben) vagy a földön vannak. Ezzel szemben a szentképek és szobrok egyfajta tisztelete ma is létezik, annak ellenére, hogy *a katolikus egyház katekizmusa* világosan írja: „A Tízparancsolat megbonthatatlan egység. Minden »szó« egy másikra és az egészre is utal; a »szavak« kölcsönösen függenek egymástól. A két [kő]tábla kölcsönösen megvilágítja egymást, szerves egésznek alkot. Ha megszegünk egy parancsolatot, az összes többit is megszegjük.” (vö. *KEK*. 2069. §, 416. o.) Ez a szövegrészlet utal az Újszövetségből Jakab apostol levelének erre a kijelentésére: „Mert ha valaki az egész törvényt megtartja is, de vét egy ellen, az egésznek megrontásában bűnös.” (Vö. Jak 2,10–11.) A római katekizmus még ezt írja: „...a tíz parancsolat az ember alapvető kötelességeit rögzíti Isten és embertársa felé, mindenekelőtt súlyos kötelességeket ró az emberre. Ezek lényegileg változatlanok, mindig és mindenütt érvényesek. Senki sem menthet fel érvényük alól. Isten a tíz parancsolatot

az ember szívébe véste.” (KEK. 2072. §, 417. o.) Ha a katekizmus is elismeri, hogy „senki sem menthet fel érvényük alól”, akkor az egyház sem teheti meg azt, hogy a tíz közül bármelyiken változtasson vagy a parancsolatok bármelyike alól felmentsen.

A második parancsolat meg is indokolja, hogy miért ne imádjunk vagy tiszteljünk ilyen faragott képet vagy szobrot: „mert én, az Úr, a te Istened, féltőn szerető Isten vagyok...” A „féltőn szerető” nem féltékenységet jelent, hanem kizárólagosságra tartott igényt, amelynek alapja Isten ember iránti örök szeretete és hűsége. Ennek mintája az Istentől még az Édenben rendelt házasság intézménye, ahol szintén egymás iránti kizárólagos formában megnyilatkozó hitvesi szeretet és hűség nyilvánul meg a házastársak részéről egymás iránt (vö. Ter 2,18.21–24; Mt 19,4–6; Ef 5,31).

Mit jelent az, hogy „megbüntetem az atyák vétkét a fiakban harmad- és negyedíziglen”? Nem valamilyen büntető istenről van itt szó, mert a szöveg hozzáteszi: „akik engem gyűlölnék.” Csak akik Istentől elfordulnak, és parancsolatait megvetik, azokra vonatkozik ez. Gyakran látom én is azt, hogy az apa hitetlensége fiaiban is felnövekszik, és ez már a nagyapánál is így volt. Természetesen van ezzel ellentétes példa is, mert ha a fiú megtér, s nem szülei hitetlen és „hiábavaló” életét éli (1Pt 1,18 – Károli-fordítás), akkor az ígéret második fele már rá vonatkozik, s e szerint: „irgalmasságot cselekszem ezeríziglen azokkal, akik engem szeretnek, és az én parancsolataimat megtartják.” Egy ilyen hatalmas ígéret ellenére is törölte a középkori hatalmi egyház ezt a parancsolatot. Van olyan hívő ember, aki nem szeretné, hogy a gyermekei, unokái és dédunokái Isten irgalmas, megbocsátó szeretetében részesüljenek? Ez különösen

hangsúlyos azért is, mert bár a végső sorsunk a hitből fakadó jócselekedeteink alapján lesz megítélve (Mt 25,34–36), ám ez mégis Isten kegyelmének ajándéka, és azt nem lehet sosem kiérdemelni (vö. Ef 2,8; Róm 3,23–26; Róm 5,1.9 stb.).

A második parancsolt tulajdonképpen a bálványimádást tiltja, amely a Szentírás szerint talán a leginkább megrontja az embert és az emberi közösséget (vö. Kiv 32,1–35; Mt 6,24). A bálványimádás azonban nem csupán a faragott és festett képek tiszteletét jelenti. Sajnos sok nem vallásos ember is lehet bálványimádó. Pál apostol például ezt írja erről egyik levelében: „Irtsátok ki tehát tagjaitokból azt, ami földi: a paráznaságot, a tisztátalanságot, a bujaságot, a gonosz kívánságot és a kapzsiságot, ami nem más, mint bálványimádás.” (Kol 3,5 – a Szent Jeromos katolikus fordítás szerint.) Ha egy bűnös kívánság vagy a kapzsiság az emberi szívben helyet kap, a szokás törvénye által annyira eluralkodik (vö. Jak 1,15), hogy teljesen kiszorítja az Istennek járó helyet a tévelygő ember életében. Az újszövetségi Szentírás az utolsó napok vallásos tömegeiről ezt írja: „Mert lesznek az emberek magukat szeretők, pénzsóvárgók, kérkedők, kevélyek, káromkodók, szüleik iránt engedetlenek, hálátlanok, tisztátalanok, szeretet nélkül valók, kérlelhetetlenek, rágalmazók, mértéktelenek, kegyetlenek, a jónak nem kedvelői. Árulók, vakmerők, felfuvalkodottak, inkább a gyönyörnek, mint Istennek szeretői. Kiknél megvan a kegyesség [az istenfélelem] látszata, de megtagadják annak erejét. És ezeket kerüld.” (2Tim 3,1–6) Mindezek az emberek látszólag vallásosak lesznek, miközben a legnagyobb bűnökben élnek. Ma, amikor annyira közel van már Urunk, Jézus második eljövetele, nemde a szemünk láttára teljesedtek be ezek

az igék? Egy pénzhajhászó ember arról tesz bizonyosságot, hogy erre a földre akar berendezkedni, és nem Isten ígéreteibe veti a hitét. Bármi vagy bárki, ami Isten helyére kerül: a férfi számára egy istenített nő vagy a pénz szerelme (1Tim 6,10), de akár egy eszme vagy tanítási rendszer, amelyik ellene mond Isten szavának, esetleg a hatalom szeretete... mind bálványimádás (vö. 2Kor 10,3–5 – Károli szerint), és akadálya annak, hogy az Atyával közvetlen kapcsolatban éljünk Jézus Krisztus által. Nem véletlenül mondta Jézus kora vallási vezetőinek, és mondhatná el egy részüknek ma is: „Ez a nép ajkával tisztel engem, a szíve azonban távol van tőlem. Hiába tisztelnek engem, ha emberi tudományt és parancsokat tanítanak.” (Mt 15,8–9; Iz 29,13 – a Szent Jeromos katolikus fordítás szerint.) Ezekre a tanításokra és emberi parancsolatokra vonatkozóan mondta a továbbiakban Krisztus azt, hogy „erőtlenné tettétek az Isten parancsolatát a ti rendeléseitek által”, és hogy „minden növényt, amelyet nem az én mennyei Atyám ültetett, gyökerestől ki fognak tépni”. (Mt 5,6.13) Ez azt jelenti, hogy az a tanítás, amelyik csupán emberi vagy egyházi tanítás, és a Szentírásban nem található meg, vagy ellentmond annak, azt gyökerestől fogják kitépni, azaz össze fog dőlni, mint a kártyavár. Ha addig nem, akkor az utolsó hét csapás során bizonyosan (Jel 15,5–16,21), vagy pedig akkor, amikor a mennyben ítélők ülnek le és könyvek nyitvatnak meg (Dán 7,9–14) az isteni ítélet számára.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Ó- és Újszövetségi Szentírás a Neovulgáta alapján. Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, Bp., 2002. / Biblia. Ószövetségi és Újszövetségi Szentírás. Szent István Társulat, Bp., 2008. / Szent Biblia. Ford.

Károli Gáspár, Boldog Élet Alapítvány, Bp., 2002. / Biblia, az Istennek az Ószövetségben és Újszövetségben adott kijelentése. Kálvin János Kiadó, Bp., 2004. / Dr. Luther Márton Kis kátéja. Luther Kiadó, Bp., 2003. / Heidelbergi Káté. Kálvin Kiadó, Bp., 2003., 63. o. / A katolikus egyház katekizmusa (KEK). Szent István Társulat, Bp., 1994., 410–411. o., (vö. 2066. §, 2069. §, 2072. §, 2113. §), 416–417, 424. o. / Denzinger, Heinrich–Hünemann, Peter szerk.: Hitvallások és az Egyház Tanítóhivatalának megnyilatkozásai. Örökmécs Kiadó–Szent István Társulat, Bányterenyé–Bp., 2004., 601. §, 608–609. §, 218–219. o.

A HARMADIK PARANCSOLAT

„Az Úrnak, a te Istenednek nevét hiába fel ne vedd...”

(Kiv 20,7)

A Szentírásban a Tízparancsolat harmadik parancsolatát így olvashatjuk: „Uradnak, Istenednek nevét ne vedd hiába, mert az Úr nem hagyja büntetlenül azt, aki a nevét hiába veszi.” (Kiv 20,7; vö. MTörv 5,11 – a Szent István Társulat katolikus fordítása szerint.)

Mivel a középkor folyamán törölték a második parancsolatot (vö. Kiv 20,4–6), ezért a *katolikus egyház katekizmusában* ez az isteni felszólítás nem a harmadikként, hanem a második parancsolatként szerepel, kissé rövidebb megfogalmazásban: „Isten nevét hiába ne vedd!” *Luther Márton katekéziséjében* ugyancsak megmarad ez a számozás, ahol ez áll: „Ne vedd hiába Istened nevét!” Ezek után magyarázatként még hozzáteszi: „Mit jelent ez? – Felelet: Istent félnünk és szeretnünk kell, hogy nevével ne átkozódjunk, ne esküdjünk, ne igézzünk, ne hazudjunk, se ne csaljunk, hanem nevét minden bajban segítségül hívjuk és hálaadás-sal dicsőítsük. Ne vedd hiába Istened nevét – azt jelenti: ne használj feleslegesen és rosszra. Lásd a Miatyánk első kérését is.” (Mt 5,33–37; Zsolt 50,15; Mt 7,21) A *heidelbergi káté* a Bibliából Károli Gáspár fordítása szerint idézi a harmadik parancsolatot: „Az Úrnak, a Te Istenednek nevét hiába fel

ne vedd, mert nem hagyja azt az Úr büntetés nélkül, aki az Ő nevét hiába felveszi.” Ennek a káténak a rövidebb változatában hozzáfűzött magyarázat nincsen, de legalább pontosan idézi a szöveget, és a számozás sorrendjét is.

A katolikus katekizmus sok jó és hasznos szempontot emel ki és részletez ebből a parancsolatból, mindezeket a Szentírásból, a szenthagyományból (egyházatyáktól, szentektől) és az új egyházi törvénykönyvből idézi. Isten Igéje viszont azt írja, hogy a Szentíráshoz semmit sem szabad hozzátenni, sem elvenni abból (vö. MTörv 4,2; Péld 30,5–6; Jel 22,18–19), azért is, mert az hétszeresen meg van tisztítva (vö. Zsolt 12,7), és mert az Jézus szerint Isten ajkáról való (vö. Mt 4,4). A Biblia szerint úgy viszonyul egymáshoz Isten Igéje, illetve az emberi hagyomány és tanítás, mint a búza a polyvához (vö. Jer 23,28–29.36). Isten Igéje a tiszta, acélos búza, az emberi magyarázatok, hagyományok pedig a polyva, amelyet gondosan meg kell különböztetni az isteni kinyilatkoztatástól.

Ennek értelmében a harmadik parancsolat feltételezi, hogy akihez a Tízparancsolat szól, az személyes viszonyban van Teremtőjével, akit korábban már megismert. Ennek következtében már megtapasztalta szabadítását és szerető gondoskodását, mert nem azt olvassuk, hogy „Isten nevét hiába ne vedd!”, hanem azt, hogy „az Úrnak, a te Istenednek nevét...”, azaz aki a tiéd, és aki érted van. Ha nem vagyok személyes kapcsolatban az Úrral, akkor semmilyen kapcsolatom nincsen vele. Ezért van az, hogy a Bibliában Mózesnek is Ábrahám, Izsák és Jákob Isteneként mutatkozik be az Úr (Kiv 3,6.15). Minden bizonnyal Mózesnek többet és mélyebben tárt fel önmagából, mint az előtte élő pátriárkáknak – ha egyáltalán szabad ezt így fogalmazni –, mert Ábrahám

is nagyon jól ismerte az Örökkévaló jellemét. Amikor fia, Izsák helyett a Mórija hegyén végül egy kost áldozott fel, akkor valamit megértett az Atya és Jézus későbbi megváltói áldozatából (vö. Ter 22,8.13–14; Jn 8,56).

Isten neve szent! Az egész Ószövetségen át visszhangzik a mindenható felhívása: „Szentek legyetek, mert én, az Úr, szent vagyok.” (Jak 1,15–16; Lev 19,2) Maga Krisztus is erre szólította fel a tanítványait: „Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok is tökéletes.” (Mt 5,48; 19,17) Egyik reggel az asztalnál, Áron, a hétéves fiam a fülembé súgta: „Istennek minden lehetséges, kivéve a bűnt.” Valamennyire már ő is megismerte azt, hogy Isten bűnnel együtt nem lakik (vö. Zsolt 11,5; 5,5–6), azzal soha ki nem egyezik, de a bűnöst szereti, és meg akarja menteni az örök életre. Isten szentsége, fensége, tisztasága és jellemének tökéletes szépsége Fia, Jézus életében, tanításában, megindító szeretetében és kimondhatatlan áldozatában valamennyi ember számára megismerhető. „Aki engem látott, az Atyát látta” – mondta Jézus Fülöpnek. János apostol az evangéliumában kinyilvánítja azt, hogy Krisztus teljes volt kegyelemmel és igazsággal; nála az isteni szeretet, irgalom és a megvesztegethetetlen igazságosság egybeesik (Jn 1,14.17).

Isten neve annyira szent, hogy az ószövetségi időkben az izraeliták e név kiejtése helyett *Adonájt* (= Úr, Örökkévaló) mondtak, és csak a főpap, egy évben egyszer, a szentek szentjében mondta ki Isten szent és hatalmas nevét. Jézus is Atyának (arámul *Abba* = Édesapa) szólította, illetve a tanítványainak is azt tanította, hogy Istent Atyának nevezzék és szólítsák akkor is, amikor imádkoznak, s akkor is, ha Istenről szólnak, mert Ő maga is ezt tette (vö. Jn 5,17–26.37–45; Lk 11,2 stb.).

Székely népem körében igen elterjedt – még gyakran magukat vallásos embereknek vallók között is – az, hogy káromkodnak, s eközben káromolják Isten szent nevét. Én magam is sokszor figyelmeztettem nálam idősebb és fiatalabb férfiakat emiatt, tulajdonképpen az ő megmentésük érdekében. Figyelemreméltó, hogy a Tízparancsolaton belül ennél a parancsolatnál helyez kilátásba büntetést Isten, illetve a második parancsolatban azok számára, akik Őt gyűlölik (vö. Kiv 20,5). Sajnálom, hogy a katolikus katekizmusból és így tömegek ismeretéből kimaradt az, hogy isteni rendelkezésként, Isten nevének a káromlása büntetést von maga után. Érdemes volna népünk tragikus történelmének okait ilyen szempontból is föltárni – a faragott képek és szobrok tiszteletével, valamint Isten nevének a hiába vételével milyen helyzetbe hoztuk saját magunkat, nemzetünket, s ezért kik a felelősek. Mert nem elég a nyomorúságunkban Istenhez kiáltani, szavának engedelmeskedni is kell, ha részesülni akarunk az áldásaiban (vö. Jn 14,15.21.23; 1Jn 5,3).

Számunkra felfoghatatlan az, hogy a szeretet Istene adott és végső esetben kénytelen a büntetés jogos eszközéhez is hozzányúlni, pedig ezt szeretete és igazságossága egyaránt megkívánja. Ez a mi fejünkben sehogyan sem áll össze. „Ha Isten büntet, akkor nem lehet a szeretet. Ha pedig szeret és Ő maga a szeretet, akkor nem fog büntetni. Ha pedig Isten olyan valaki, aki büntet, akkor attól félni kell, és így nem tudom szeretni Őt” – mondhatná bárki. E helyett az érvelés helyett érdemes lenne a Bibliát olvasva megismerni Isten szentségét, jellemét és akaratát, megismerni Őt olyanak, amilyenek kinyilatkoztatta önmagát saját Igéjében és Fia, Jézus Krisztus által, és nem csak annyit tudni róla, amit mások tanítottak nekünk, hanem saját magunknak utána-

járni ennek a kérdésnek is, hiszen az üdvösségünkről, a végső sorsunkról van szó. Tény az, hogy minden bűnünkért a büntetést Krisztus vette magára helyettünk a golgotai áldozatban, ezért minden bűnre van bocsánat – kivéve a Szentlélek elleni bűnt (vö. Mt 12,31–32), amely a teljes megkeményedés Isten szeretetével és nyilvánvaló igazságával szemben –, és minden bűnből van szabadulás (vö. Jn 8,36). Ezért Isten irántunk való szeretetéhez semmi kétség nem férhet, és minden benne bízó számára ez a végső menedék, bármilyen állapotban is legyen az ember. Istennél semmi sem lehetetlen, csak azt kell megtanulni, hogyan ragadhatom meg minden pillanatban hittel és imával az Ő kezét és kegyelmét (vö. Zsolt 115,10).

Isten nevét hiába veszi fel, aki az ő Igéjével szemben, vagy azt mellőzve, elferdítve tanít az Örökkévalóról és a mennyei értékrendről. Ilyenkor az a személy vagy felekezett a saját tanításának igazolására Isten nevét és igéjét használja fel. Krisztus helyére áll, Krisztus nevében tanít, azért, hogy amit mond, az igaznak és hitelesnek tűnjön az emberek előtt (vö. Dán 7,25–26; 2Tessz 2,3–5.8–12; 2Kor 11,13–15). Amikor egy ember vagy intézmény ezt teszi, akkor tudatosan vétkezik a Tízparancsolat harmadik parancsolata ellen, emiatt Isten büntetését fogja magára vonni (vö. Jel 13,1–8; 15,5–6; 16,1–21). Amikor valaki Isten nevében tanít, de az Isten Igéjében kijelentettektől eltérően cselekszik, ugyancsak megszegi ezt a parancsolatot (vö. Mt 23,1–3). Jézus szerint azt sem szabadna megtenni, hogy valaki Isten nevére esküszik, a saját igazához az Ő nevét hívja segítségül (vö. Mt 5,33–37; Jak 5,12).

Említésre méltó még napjaink jelensége, amikor egy polgári szervezet „Isten nevében” toboroz magának újoncokat

saját szélsőséges vagy radikálisan nacionalista eszméinek az érvényesítése érdekében. Ha arra gondolok, hogy a történelem folyamán hányszor éltek vissza Isten nevével, Krisztus nevében mennyi gáztettet hajtottak végre és mennyi máglya tüze gyulladt fel Európa-szerte, akkor döbbenet álok meg egy-egy ilyen plakát előtt, és lelki szemeimmel már látom a közeli nem kívánatos jövőt. A történelem gyakran megismétli önmagát, s ez az „írástudók”, az értelmiségiek felelőssége is, mert nem figyelmeztették az embereket, nem tárták fel előttük az események ok-okozati összefüggéseit

Miért van annyi tévelygés Isten örök erkölcsi törvénye, a Tízparancsolat körül az emberek között? Ennek legalább két alapvető oka van. Az egyik az a törvénytaposó hatalom, amelyik évszázadokon át Isten törvénye és beszéde fölé helyezte önmagát, és ezzel az emberek tömegeit vezette félre, s teszi ezt ma is, közvetlenül Jézus második eljöveteleig. Erőlről a Szentírás több helyen is ír, mert a Szentlélek ezt már ennek a hatalomnak a megjelenése előtt évszázadokkal korábban próféciaként előre kijelentette, és a Biblia szerzői leírták – a Tesszalonikaiaknak írott II. levél 2. fejezetében (2Tessz 2,3–4.7–12; a 2,8-ban a görög *ho anomosz* nem „gonosz”-t jelent, hanem törvénytaposót, törvénytíprót); Dániel könyvének hetedik (Dán 7,25), nyolcadik (Dán 8,9–12) és tizenegyedik fejezetében (Dán 11,36–37), Jelenések könyve több fejezetében (Jel 13,1–10.16–18; Jel 17 stb.).

A másik ok pedig Jézus szavaival ragadható meg a legjobban, amikor az Üdvözítő ezt mondta a szadduceusoknak: „Tévelyegtek, mert nem ismeritek sem az Írásokat, sem az Istennek hatalmát.” (Mt 22,29) Nem ismeritek az ószövetségi (és az újszövetségi) Írásokat, így isteni mércé nélkül éltetek. Vagy azért, mert az isteni mércét összekevertétek az

emberivel, vagy azért, mert az emberit is isteni rangra emelték (vö. Mt 15,3.6.9.13), és mert nem ismeritek Isten hatalmát, aki a sötétségben is fel tudja ragyogtatni az ő igazságát és szeretetét azoknak, akik vágyakoznak utána.

Mennyire kívánatos lenne úgy élni minden kereszténynek, hogy akik a szavainkat hallják, a cselekedeteinket, a jótetteinket látják és az életünket szemlélik, dicsérjék érte mennyei Atyánkat. Milyen jó lenne, ha legalább egyetlen ember is akadna, aki ennek az írásnak az elolvasása után többé nem káromolná Isten szent nevét, és Dávid zoltárának szavaival így kiáltana fel: „Uram, mi Urunk, milyen csodálatos széles e világon a te neved!” (Zsolt 8,2)

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Ó- és Újszövetségi Szentírás a Neovulgáta alapján. Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, Bp., 2002. / Biblia. Ószövetségi és Újszövetségi Szentírás. Szent István Társulat, Bp., 2008. / Szent Biblia. Ford. Károli Gáspár, Boldog Élet Alapítvány, Bp., 2002. / Biblia, az Istennek az Ószövetségben és Újszövetségben adott kijelentése. Kálvin János Kiadó, Bp., 2004. / Dr. Luther Márton Kis kátéja., Luther Kiadó, Bp., 2003., 16–17. o. / Heidelbergi Káté. Kálvin Kiadó, Bp., 2003., 63. o. / A katolikus egyház katekizmusa (KEK). Szent István Társulat, Bp., 1994, 410. 428–431. o.

A NEGYEDIK PARANCSOLAT

„Megemlékezzél a szombatnapról,
hogy megszenteljed azt...”
(Kiv 20,8–11)

A Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat Szentírásfordításában így olvashatjuk a Tízparancsolat negyedik parancsolatát: „Emlékezzél meg arról, hogy a szombat napját megszenteld! Hat napon át dolgozzál, és végezd minden munkádat! A hetedik napon azonban az Úrnak, a te Istenednek szombatja van: semmiféle munkát se végezz azon, se te, se fiad, se lányod, se rabszolgád, se szolgálód, se állatod, se a jövevény, aki a kapuidon belül van. Hat nap alatt alkotta ugyanis az Úr az eget és a földet, a tengert és mindazt, ami bennük van, a hetedik napon azonban megpihent, azért áldotta meg az Úr a szombat napját, és azért szentelte meg.” (Kiv 20,8–11)

A katolikus egyház katekizmusában a harmadik parancsolatként találjuk ezt, ilyen formában: „Az Úr napját szenteld meg.” (KEK. 410. o.) Luther Márton kiskátéjában ezt olvashatjuk: „Szenteld meg az ünnepnapot!” A Tízparancsolat számozása a katolikus gyakorlatot követi. A heidelbergi kátéban pedig a Bibliából pontosan idézve találjuk a negyedik parancsolatot, és a számozás sorrendje is megegyezik a Szentírás érteleme szerinti számozásával. Mind a katekizmus, mind a káték ősforrása a Szentírás, így először Isten

Igében érdemes tájékozódni, mielőtt e parancsolat bármely egyházi vonatkozására kíváncsiak lennénk.

A katolikus katekizmus Szent Jusztinosz (†165) egyházatyát idézi arra vonatkozóan, hogy miért tette át a középkori egyház az Úr szombatját a hét első napjára, amely a pogány népeknél a Nap napja volt, amelyen a perzsa eredetű Mithras-kultusz keretein belül sokan a Napot imádták (Mithras ünnepe a téli napforduló, dec. 25-e volt). Így olvashatjuk az indoklást: „Azért a Nap napján tartjuk mindannyian az összejöveleinket, mert ez az első nap, amelyben Isten a sötétség és az anyag megváltoztatásával alkotta a világot, és Jézus Krisztus, a mi Megváltónk ezen a napon támadt fel a halottak közül.” (Apol. 1,67; In *KEK.* 432. o.) II. János Pál pápa a *Dies Domini* kezdetű enciklikában pedig ezt írja: „Egy bölcs lelkipásztori megfontolás arra készítette az Egyházat, hogy tegye kereszténnyé a vasárnap számára a dies Solis, a »Nap napja« elnevezést, amellyel a pogány rómaiak jelölték e napot, s még mai nyelveken is feltűnik. Így vonták ki a hívőket azoknak a kultuszoknak csábító hatása alól, amelyek a Napot istenítették, és e nap ünneplését Krisztusra, az emberiség igazi »Napjára« irányították... A spontán gyakorlatból később jogilag szentesített törvény lett... A keresztények... feljogosítva érezték magukat arra, hogy a szombat értelmét áthelyezzék a feltámadás napjára.” (Vö. *Dies Domini.* 27. §, 30. §, 63. §.)

Mindezek után nézzük meg a teljes Szentírás összefüggései alapján, mit mond az Úr. Még a zsidó nép kiválasztása és a Sínai-hegynél kötött szövetség előtt, az Édenben adta az Úr a szombatot az első emberpár számára, a házasság intézményével együtt (vö. Ter 2,1–3; Ter 1,26–28; 2,21–24). Azért is kezdődik úgy a negyedik parancsolat,

hogy „megemlékezzél a szombatnapról”, mert az izraelitáknak vissza kellett erre a rendelkezésre emlékezniük, és a továbbiakban is meg kell róla emlékezni. Ez alapján nyugodtan mondhatjuk azt, hogy a szombatünneplés egyidős az ember teremtésével. A hetedik nap mind az Ó-, mind az Újszövetségben a szombatot jelenti, a hét első napja pedig nincs megnevezve, később ez lett a vasárnap (vö. Mk 16,1; Lk 23,57–24,1). Az Egyiptomból kivonult izraeliták még a szövetségkötés előtt isteni rendelkezésként ünnepelték a szombatot, mert a pusztában ezen a napon nem szedhettek a mannából, amellyel az Úr táplálta az ő népét, hanem nyugodniuk kellett. A hét hatodik napján azonban két napra valót szedhettek belőle (vö. Kiv 16,4.23–30). A Mózes által kapott szövetségkötéskor az Úr megerősítette és a saját ujjával a kőtáblákra írta azokat a parancsolatokat (vö. Kiv 31,18), amelyeket korábban már Ábrahám is ismert és háza népével együtt megtartott (vö. Ter 18,19). Tehát a Tízparancsolat már a zsidó nép előtt létezett és érvényben volt, a választott nép csak magáénak ismerte el azt, ami az Úré, s amit Tőle kapott, mert azt olvashatjuk, hogy „a hetedik nap az Úrnak, a te Istenednek a szombatja” (Kiv 20,10). Maga Jézus Krisztus is hangsúlyozta, hogy „a szombat az emberért lett” (Mk 2,27) – nem csupán a zsidókért, hanem az emberért, minden ember javára és megszentelődésére.

A teremtés és a megváltás emlékünneperől van szó. Indoklásként maga az Úr határozta meg, hogy azért kell megtartani a szombatot, amelyet Ő adott, mert Ő a Teremtő (vö. Kiv 20,11). A Szentírás egyöntetű tanítása szerint Krisztus is teremtő, az Atyával együtt (Kol 1,16–17; Jn 1,3; Zsid 1,2–3; 1Kor 8,6) – ezért mondhatta, hogy „az Emberfia a szombatnak is ura” (Mk 2,28). Azért ura, mert Ő adta

Mózesnek a Sínai-hegyen, mivel az Atya a bűneset óta közvetlenül az emberiséggel nem érintkezik, csak a Fiú által (vö. Jn 1,18; 1Tim 6,16). A szombat a megváltás emlékűnepe is, mert az Egyiptomból való szabadulás a bűn rablásából való szabadulásnak az előképe (MTörv 5,15; Kiv 20,1–2). A szombat „örök jel” volt és maradt minden időközön át Isten és az ő népe között – annak a jele, hogy a mindenható Isten megszenteli népét, mindazokat, akik életidejük hetedrészét neki szentelik (vö. Kiv 31,13–17). Feltűnt nekem, hogy amikor a szövetségekötés után a nép Áronnal aranyborjút öntetett, és bálványimádó lett, Mózes összetette a Tízparancsolat két kőtábláját, mert a nép megszegte a szövetséget (vö. Kiv 31,18–32,1–20). Ezután Mózes újra felment negyven napra a Sínai/Hóreb hegyére, és az Úr másodszor is ugyanúgy a saját ujjával írta fel a tíz isteni rendelkezést, mint ahogyan azt korábban tette (Kiv 34,1; MTörv 10,1–2). Bár látta, hogy „kemény nyakú” ez a nép, és törvényszegésre hajlik, mégsem szállította le a Tízparancsolat erkölcsi színvonalát egyetlen pontocskával sem.

Izaiás próféta írja, hogy az ószövetségi választott néphez még idegenek (más népek) fiai gyűjtetnek, akik az Úrhoz csatlakoznak, és megtartják a szombatot is. Akik ezt teszik, azokat felviszi az Úr az ő szent hegyére, és megörvendezteti őket imádsága házában (vö. Iz 56,1–8). Az üdvtörténet folyamán Isten örök erkölcsi törvényét – a negyedik parancsolattal együtt – időről időre betemette a törvényszegés következtében a feledés vagy a közömbösség homálya, de jönnek majd következő generációk, „fiak”, akik „megépítik a régi romokat”, és az „emberöltők alapzatait” felrakják, a réseket befalazzák, „az ösvényeket megújítják”, és „az Úr szent és dicsőséges napját” megtartják (vö. Iz 58,2.12–14).

Az újszövetségi Szentírás néhány helyen idézi az Ószövetségből azt az ígéretet, hogy az Úr új szövetséget köt az ő népével: „Adom az én törvényemet az ő elméjükbe, és az ő szívükbe írom azokat, és leszek nékik Istenük, és ők pedig az én népem lesznek.” (Zsid 8,8–10; 10,16; Jer 31,33; Ez 36,25–27) Az Újszövetségben számos helyen olvassuk a Tízparancsolat valamennyi parancsolatáról, amelyek a Krisztusban hívők számára is ugyanúgy érvényben vannak. Jézus például, amikor szombaton gyógyított, nem megszegte a szombatot, hanem helyreállította annak eredeti értelmét, megtisztította azt a vallási tanítók „igájától”, amellyel úgy megnehezítették azt, hogy a nép számára utálatossá lett. Urunk, Jézus kinyilvánította, hogy „szabad szombaton jót tenni” (Mk 3,4), hiszen maga Isten is fenntartja a világmindenséget, és minden élőnek életet és esőt ad még szombaton is. Jakab apostol levele egyértelművé teszi azt, hogy „aki... megtartja az egész törvényt, de egy ellen vét, valamennyiben vétkes lett” (Jak 2,10 – a Szent Jeromos katolikus fordítás szerint). Ez annyira egyértelmű újszövetségi rendelkezés, hogy sehogyan nem lehet másképpen érteni. Ha valaki Krisztusba vetett hitből fakadó erővel meg akarja tartani a Tízparancsolat valamennyi igéjét, de például a szombatot vagy valamelyik más parancsolatot tudatosan nem tartja meg, az valamennyi parancsolat megszegésében bűnös (vö. 1Jn 3,4: „a bűn pedig törvényszegés/a törvény megvetése”).

Bár az üdvösséget nem a törvény erejéből nyerjük el, hanem a Krisztusba vetett hit által, ám a bűn felismerése a törvény által van, vagyis a Tízparancsolat nélkül azt sem tudom pontosan felismerni, hogy miben vétkeztem. Az üdvösség tehát Krisztus által van, ingyen kegyelemből (vö. Gal 3,24; Ef 2,8–9; Róm 3,23–25.28; 6,23/b), de az isteni

természetben úgy részesedhetünk, ha a Szentlélek a szívünkben lakozik, ennek feltétele a bűnfelismerés, a bűnbánat és a bűnvallomás Isten színe előtt (vö. ApCsel 2,38). A bűnfelismeréshez kell a Tízparancsolat, mint tükör, amelybe belenézhetek. Ha a tükör bármely pontján torz, akkor nem fogom felismerni azt, hogy törvényszegővé lettem, és ez lehet az egyik oka annak, hogy évről évre semmivel sem lettem jobbá, és nem haladtam előre az életszentség útján.

Ezek alapján láthatjuk, hogy kimondhatatlan veszteség Isten Tízparancsolatának a megnyirbálása, részbeni törlése és átírása. Sajnos a katekizmusból kimaradt a munka megbecsülése: az, hogy „hat napon át munkálkodjál és végezd minden dolgodat”. Ezt az isteni rendelkezést is törölve azután kötelezővé tehetik a munkát egyházi vagy állami törvényekkel, de az emberek legfeljebb kényszerűségből vagy félelemből teljesítik azt, és nem belső hitbeli meggyőződésből, Isten iránti szeretetből. Ma a becsületesen, tisztességesen végzett munkának alig van értéke a felnövő ifjúság előtt, mert azt látják, hogy kevés munkával és ügyeskedéssel több pénzt lehet keresni. Így válik mind korruptabbá a társadalom minden szinten, és ennek egyik alapvető oka az, hogy az embereknek fogalmuk sincs arról, hogy a Tízparancsolatban a Teremtő írja elő a hatnapi munkálkodást minden dologban, és a hetedik napon, szombaton pedig teljes nyugalomnapot kér minden embertől. Ehhez képest a feje tetejére állt ez a világ. A szombat az egyik legnagyobb nyüzgéssel járó nap: vásár, piac, munkálkodás. A keresztények nagy része jóhiszeműen tartja meg a vasárnapot úgy, mint az Úr napját, és Isten a tudatlanság idejét elnézi (vö. ApCsel 17,30), s elfogadja ezt tőlük, egészen addig, amíg az igazságot megismerik. Attól kezdve azonban Isten Igéje minden

más földi hatalommal szemben elsőbbségre kötelezi a hívő embert az Úr színe előtt (vö. ApCsel 5,29).

Van egy barátom, akivel együtt végeztük a katolikus teológiát Gyulafehérváron. Mutattam neki a katekizmusból a következő mondatot: „Az Egyház parancsa meghatározza és pontosítja az Úr törvényét.” (KEK. 2180. §, 434. o.) Mondom neki: „Látod, az Isten törvényét állítólag pontosítani, javítani kell, mert nem elég tökéletes úgy, ahogyan az Úr a saját ujjával a kőtáblákra felírta.” (Vö. Zsolt 19,8–9) Akkor ő erre nem mondott semmit, ám a későbbiek során mégis a vasárnap mellett foglalt állást, és sajnálatomra azóta sem értünk egyet ebben a kérdésben.

Kedves Olvasó! Krisztus második eljövételét megelőzően az utolsó nagy eszmei küzdelem Isten törvénye és a negyedik parancsolat körül fog kibontakozni a bibliai próféciák szerint (vö. Jel 12,17; 14,9–12; 13,7–10.15–18; 22,14; Dán 7,25–27). Közel az idő, amikor minden embernek döntenie kell, hogy Isten parancsolatainak engedelmeskedik, és a megpróbáltatásokat, az üldöztetést elviselve fog üdvözülni (Mt 24,9–14.20), vagy emberi, világi és egyházi hatalmaknak enged meggyőződésből, illetve kényszerből, a megélhetését vagy az életét féltve (Jel 13,11–18). Ma ez még hihetetlennek tűnik, de Isten Igéje sohasem csal meg, annak minden ígérete, próféciája beteljesedik, mint ahogyan ez már számos más vonatkozásban eddig is megtörtént (vö. Mk 13,23.31).

Amikor állami karhatalommal mindenhol kötelezővé tesz a vasárnap ünneplését a társadalomban, akkor minden ember tudni fogja, hogy hol van az igazság, mert Istennél kényszer nem létezik, hiszen „ahol az Úrnak Lelke, ott a szabadság” (2Kor 3,14).

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Ó- és Újszövetségi Szentírás a Neovulgáta alapján. Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, Bp., 2002. / Biblia. Ószövetségi és Újszövetségi Szentírás. Szent István Társulat, Bp., 2008. / Szent Biblia. Ford. Károli Gáspár, Boldog Élet Alapítvány, Bp., 2002. / Biblia, az Istennek az Ószövetségben és Újszövetségben adott kijelentése. Kálvin János Kiadó, Bp., 2004. / Dr. Luther Márton Kis kátéja. Luther Kiadó, Bp., 2003., 18. o. / Heidelbergi Káté. Kálvin Kiadó, Bp., 2003., 64. o. / A katolikus egyház katekizmusa (KEK). Szent István Társulat, Bp., 1994., 410., 432., 434. o. / II. János Pál: Dies Domini. 27. §, 30. §, 63. §. In II. János Pál megnyilatkozásai. Pápai dokumentumok 1978–2005. II. kötet, Szent István Társulat, Bp., 2005. / Lásd még ebben a témakörben a www.szentiras.com és a www.ujkelet.ro weboldalakon: „A törvény és az evangélium” és a „Jöjj és kövess engem!” c. írásokat.

AZ ÖTÖDIK PARANCSOLAT

„Tiszteld apádat és anyádat...” (Kiv 20,12)

A Tízparancsolat második kőtáblája az embertársaink iránti kötelezettségeket, parancsokat írja elő. A második kőtáblán az első – összességében az ötödik – parancsolat a szülők iránti tiszteletre figyelmeztet, amelyhez ígéret is társul az Úr részéről: „Tiszteld apádat és anyádat, hogy sokáig élj azon a földön, amelyet az Úr, a te Istened ad neked.” (Kiv 20,12 – a Szent István Társulat katolikus fordítása.) Mózes ötödik könyve még kiegészíti ezt azzal, hogy „jól menjen sorod” (MTörv 5,16), vagy ahogy Károlinál olvassuk: „hogyan jó dolgod legyen.”

A *heidelbergi káté*ban a Biblia teljes szövegét olvashatjuk, amely a Kivonulás könyvéből származik. *Luther Márton kis-kátéjában*, illetve a katolikus kis katekizmusban mindezt az isteni ígéret nélkül találjuk, rövidebb formában – annak idején én is így tanultam: „Atyádat és anyádat tiszteld!” A teljes korrektség megkívánja a részemről, hogy hangsúlyozzam: a Tízparancsolatnak ezen a pontján változtatás nem történt, csak a számozás csúszott el, mivel a második parancsolatot törölték, az ötödikből negyedik lett, ezért a katolikus katekizmusban ez a negyedikként olvasható. *A katolikus egyház katekizmus*a már az isteni ígérettel együtt idézi a Bibliából ezt a parancsolatot, figyelembe véve Mózesnek

mind a második, mind az ötödik könyvét (vö. *KEK.* 2200 p., 437. o.).

Az Ószövetség korában egy ideig ennek a parancsnak a megszegéséért is bizonyos esetekben halálbüntetés járt. Például „aki megveri az ő atyját vagy anyját, halállal lakoljon” (Kiv 21,14). Ennél is súlyosabbnak tűnik a büntetés a következő esetekben: ha valaki csak szidalmazni merete vagy gyalázta a szüleit, ha a fiú makacs, önfejű és engedetlen lett, tobzódó és részeges, ugyanilyen kemény büntetésében részesült (vö. Kiv 21,17; Mk 7,10; MTörv 21,18–21). Ilyen eset megtörténtét nem jegyzi fel a Szentírás, és az ötödik parancsolat sem erre van kihegyezve, hanem éppen arra, hogy ha valamely fiú tiszteli az ő atyját és anyját, annak jó dolga lesz, az Úr áldása nyugszik meg rajta és munkáján.

Ez a parancsolat világossá tette az egykori izraeliták előtt, hogy az egészséges nemzet alapja és ereje a rendezett családi élet. Valamely nemzet ereje mindig az egészséges családok rendjén és békéjén nyugszik, mert minden nemzet vagy nép alappillére a család. Ha a családok szétesnek, a nemzet sem lehet erős. Véleményem szerint Izraelben azért is volt ilyen hangsúlyos a szülők iránti tisztelet, mert az ószövetség idején az egész zsidó nép papi nép volt (vö. Kiv 19,5–6), és így a szülő-gyermek, valamint a gyermek-szülő viszonyban is a világosságot kellett képviselniük a környező pogány népek között. Említésre méltó az is, hogy a szülők iránti engedetlenség második lépése gyakran az élő és szerető Isten elleni lázadás szokott lenni. Ilyen módon értjük meg azt, hogy a szülők iránti tisztelet valamiképpen a Teremtőre is irányul. S mivel ez a parancsolat azóta is érvényben van, jelzi Isten akaratát az Úr gyermekeinek családi rendjét illetően. Egy hívő család megtért gyermekei Isten iránti sze-

retetből fognak engedelmeskedni szüleiknek mindabban, ami Isten Igéjének nem mond ellent (vö. Ef 6,1–3; ApCsel 5,29), másrésről pedig a szülők Isten akaratát keresve segítik, támogatják gyermekeiket a felnőtté válás útján, a hitben és minden más vonatkozásban egyaránt (vö. Ef 6,4; Kol 3,21). A szülő felelőssége kimondhatatlan, mert a gyermek egy kicsit olyanak fogja látni Istent, amilyenek az apját és az anyját megismerte, mivel a gyermekben az apakép kezdetben meghatározza az Isten-képet is. Nem véletlen, hogy Pál apostol a feleség számára azt írja elő, hogy tisztelje az ő férjét (vö. Ef 5,33.22–24; Kol 3,18), mert a férj és az apa iránti tisztelet valamiképpen az isteni mintának felel meg (1Kor 11,3.8–10). Ma, egy apa nélküli társadalomban, tulajdonképpen az emberek jó része Isten nélkül él. Az apát elveszi a családtól az egész napi kenyérkereset, vagy hiteltelenné teszi az emberek és a családja előtt a munkanélküliség, sok esetben lezülleszt a bűn és a különféle szenvedélyek. Ráadásul kevés a férfi pedagógus is, így a felnövő fiúknak tulajdonképpen alig van kire felnézniük. A számarányában is megnövekedett csonka családokban a gyermekek rendszerint az anyával maradnak, és ez a legtöbb esetben így a helyes, ám a pótapá, a házibarát vagy betölti az apa szerepét, vagy nem.

Maga Jézus is hivatkozott az ötödik parancsolatra, és megróttá az írástudókat, valamint a farizeusokat azért, hogy Isten parancsolatát félretették, s helyette emberi rendelkezéseket állítottak a nép elé (vö. Mk 7,7–13). A farizeusok például kitalálták: ha egy zsidó fiú Istennek felelőtlenül fogadalmat téve azt mondta, hogy „korbán”, a saját keresete, amellyel szüleit támogathatta volna, attól kezdve a templomnak szánt fogadalmi ajándéknak számított. Így az ötödik

parancsolat helyére olyan emberi rendelkezés került, amelylyel felmentették a felnövő ifúságot a szülők támogatása és az isteni parancsolat teljesítése alól. A „korbán” frázis a gyermekek szüleikkel szembeni, a törvény által is előírt, nyilvánvaló kötelezettségének a megkerülésére szolgált. Az írástudók úgy vélték, hogy a „korbán” eskü kötelez, még ha valaki meggondolatlanul mondta is ki azt. Krisztus szembeszállt ezzel a képmutatással és törvénytelenséggel, s leleplezte azt, mikor ezt mondta nekik: „Az Isten parancsolatát szépen félreteszitek, azért hogy a magatok rendelkezését tartsátok meg.” (Mk 7,9) „Eltörölte az Isten beszédét a ti rendelkezéseitekkel...” (Mk 7,13) Ez a krisztusi kijelentés természetesen mind a Tízparancsolatra, mind a főparancsolatra vonatkozik. Senki nem kapott felhatalmazást Krisztustól arra, hogy Isten örök erkölcsi törvényének bármely pontján változtasson, vagy azt egyházi, emberi rendelkezéssel felülírja! Ha Krisztus a Tízparancsolat valamely kijelentése mellett kiállt, akkor az mindegyik parancsolatra vonatkozik, mert Jézus nem azért jött, hogy a törvényt eltörölje (vagy hatályon kívül helyezze), hanem hogy azt betöltse, annak érvényt szerezzen (vö. Mt 5,17–18).

Ez a farizeusi rendelkezés jó példája annak, hogy a vallási vezetők már Jézus idejére hogyan érvénytelenítették Isten törvényének egyes pontjait a saját rendelkezéseikkel. A nép pedig úgy fogadta ezeket, mintha Istentől lennének, hiszen vallási tekintélyek közölték velük. Sajnos ma is így van ez: az emberek többsége jobban hisz a vallási tekintélyeknek, mint Isten Igéjének. Minden valamirevaló szülő számára fájdalmas dolog átélni azt, hogy a családban kimondott szavának néha alig van súlya, mert a felnövekvő gyerekek, olykor a saját kárukra, semmibe veszik azt. Mit érezhet

a mennyei Atya – aki a mennyet és a Földet alkotta, aki Krisztus által ma is „hatalma szavával fenntartja ezt a mindenséget” (Zsid 1,3), „aki a holtakat megeleveníti a szavával, és a nem létezőket előhívja, hogy létezzenek” (Róm 4,17) –, mit érezhet az élő, egy igaz Isten, hogy az Ő szavát megvetik, félremagyarázzák, felülírják, mellőzik, emberi-vallási rendelkezésekkel érvénytelenítik? Ebbe belegondolni is fájdalmas. Mégis ez történik, s ez történt a Tízparancsolat esetében is, mint ahogyan azt már az első kőtábla kijelentéseinek elemzésénél kifejtettem.

Pál apostol prófétai kijelentést kapott arról, hogy az utolsó napokban bizony nehéz idők állnak be – erről a második parancsolatnál is írtam –, mert „lesznek az emberek magukat szeretők, pénzsóvárgók, kérkedők, kevélyek, káromkodók, szüleik iránt engedetlenek, hálátlanok, tisztátalanok, szeretet nélkül valók, kérlelhetetlenek, kegyetlenek, a jónak nem kedvelői. Árulók, vakmerők, felfuvalkodottak, inkább a gyönyörnek, mint Istennek szeretői. Kiknél meg van a kegyesség [az istenfélelem] látszata, de megtagadják annak erejét.” (2Tim 3,1–5) Olyan nagyon nem szükséges körülnézni ahhoz, hogy egyértelműen láthassuk ennek az igei kijelentésnek a beteljesülését, a szülők iránt engedetlen ifjúság nagy számát, már az alsós osztályokban megjelenő csúnya, tisztátalan beszédet, és a szülők, pedagógusok ezzel szembeni tehetetlenségét. Ennek a negatív folyamatnak a kiteljesedését mindenki láthatja. Van azonban az utolsó időre nézve olyan prófécia is, amelynek a beteljesedése még várat magára, ugyanis ahhoz Isten hívő népének soraiban épp a világtól radikálisan eltérő megszentelődési, jobbá válási folyamatnak kell végbemennie. A mindenható Isten Malakiás próféta által megígérte, hogy mielőtt eljön az Úrnak nagy

és félelmetes napja, „az atyák szívét a fiakhoz fordítja, a fiak szívét pedig az atyákhoz” (vö. Mal 4,5–6; a katolikus fordításnál: Mal 3,23–24). Amikor a világ és a felszínes, valóságos tömegek azt fogják látni, hogy a valóban hívő családokban egymás iránti szeretet és tisztelet van, s megszűnnek a generációk közötti állandó feszültségek, az annak a jele lesz, hogy megvalósult az emberileg lehetetlen: az apák szíve a fiak felé fordult, és a fiak szíve az apák felé. Ekkor olyan egység és harmónia lesz azokban a hívő keresztyén családokban és a gyülekezetekben az idősek és a fiatalok között, amelyet addig a világ nem látott. Ez az Istentől származó egymás iránti szeretet és a Krisztusban való egység lesz a jele annak, hogy Jézust az Atya a világba küldte (vö. Jn 15,10; 17,20–23). Gondoljuk el azt, hogy egy széteső, önzésre hajló, torzsalkodó világban az ilyen evangéliumi életnek és közösségnek micsoda kisugárzása és ereje lesz a jóérezésű emberek között.

Kedves Olvasó! Te szeretnél-e a Krisztus-hívőknek ebbe a csoportjába tartozni, és a mennyei Jeruzsálem lakója lenni? Én nagyon szeretnék. Ezért a feleségemmel való egyetértésben, Józsué szavaival zárom írásomat: „Válasszatok magatoknak még ma, akit szolgáljatok..., én azonban, és az én házam, az Úrnak szolgálunk.” (Józs 24,15)

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Ó- és Újszövetségi Szentírás a Neovulgáta alapján. Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, Bp., 2002. / Biblia. Ószövetségi és Újszövetségi Szentírás. Szent István Társulat, Bp., 2008. / Szent Biblia. Ford. Károli Gáspár, Boldog Élet Alapítvány, Bp., 2002. / Biblia, az Istennek az Ószövetségben és Újszövetségben adott kijelentése. Kálvin János Kiadó, Bp., 2004. / Dr. Luther Márton Kis kátéja. Luther Kiadó,

*Bp., 2003., 18. o. / Heidelbergi Káté. Kálvin Kiadó, Bp., 2003., 19. o. /
A katolikus egyház katekizmusa (KEK). Szent István Társulat, Bp.,
1994., 411. o. és 436–437. o., 2200. §.*

A HATODIK PARANCSOLAT

„Ne ölj!” (Kiv 20,13)

ASzentírásban a „Ne ölj!” parancsolat a Tízparancsolaton belül a bibliai számozás szerint a hatodik, ugyanebben a beosztásban találjuk a *heidelbergi kátéban* is. *A katolikus egyház katekizmusában* az ötödik parancsolatként szerepel, és ugyanezt a beosztást követi *Luther Márton kiskatéja* is. Egy igen nagy horderejű és szerteágazó sugarú, több témát felölelő parancsolatról van szó, amelyet egyetlen rövid írás keretein belül érinteni lehet, értelmét kibontani aligha.

Az emberi élet szent és kimondhatatlan érték, amelyet a teremtő Istentől kaptunk (vö. Jer 1,5; Zsolt 139,15–16), azt mástól szándékos és megfontolt emberöléssel elvenni vagy saját magunktól eldobni égbekiáltó bűn, amely Isten ítéletét mindenképpen, de a megfelelő állami hatóságok vizsgálatát és ítéletét is maga után vonja. A mindenható Isten többek között a bűn történelmének fékezésére adta az államot, amely hatóság indokolt esetben hatékonyan, a gyilkost megállítva léphet fel az emberi élet védelmében. Ezt az isteni rendelkezést a Teremtés könyvében találjuk meg, amelyet az Úr az özönvíz után adott az emberiségnek: „Aki embervért ont, annak ember ontsa ki a véré, mivel Isten a saját képására teremtette az embert.” (Ter 9,6 – Szent

István Társulat katolikus fordítása.) Azzal, hogy a jelenkorban a gyilkos halálbüntetését szinte minden nyugati országban eltörölték – az Egyesült Államokat kivéve –, véleményem szerint a kelleténél nagyobb utat engedtek a bűnözés terjedésének.

A Szentírás azonban nemcsak a tett megítélésére, de az indíték megvizsgálására és föltárására is kész. Urunk, Jézus a Tízparancsolaton belül a hatodik parancsolatnak is a gyökerére mutatott rá egyik fontos kijelentésével, mert ami az ember elméjében és szívében csírájában megfog, az már azonos értékű a bűnnel (vö. Jak 1,15), még ha külső cselekedetekben nem is tűnik annak: „Hallottátok, hogy a régiek ezt a parancsot kapták: Ne ölj! Aki öl, állítsák a törvényszék elé. Én pedig azt mondom nektek: Már azt is állítsák törvényszék elé, aki haragot tart embertársával. Aki embertársát ostobának nevezi, állítsák a nagytanács elé. Aki azt mondja, hogy te bolond, az méltó a gyehenna tüze-re.” (Mt 5,21–22) Jézusnak ez a kijelentése már önmagában lerántja a leplet az emberi kapcsolatok bűnnel megterhelt voltáról. Ott van a megbocsátani nem akarás, a haragtartás, a neheztelés, ami az ördögi sugallatok által a másik ember iránti gyűlöletté fokozódik, így az ember gondolkodása beszűkül, és csak azt látja a másiktól, amit vele kapcsolatban látni akar, s nem a valóságot. Ez a bűn a társadalmunk minden szintjét átszövi, és megterheli a családokat, a politikai életet, a szomszédok viszonyát, valamint a népek és nemzetek közötti kapcsolatokra is rányomja a bélyegét. Sok ember szívében ott bujkál a gyilkos indulat, amely egy-egy dühkitörésben is megnyilvánulhat, holott az érintett nem is adott okot rá. Így betegszik meg a társadalom, amelyet sem a jól működő gazdaság, sem a jólét, sem a reklámok hazug

világa nem tud jobbá tenni, hiszen mindez az embert nem képes önmaga fölé emelni. A megváltó Krisztus hitben való elfogadása nélkül, az Ő szavának való engedelmesség nélkül az ember megromlik, és a sorsa örök halál (vö. Róm 6,23/a; Jel 2,11; 20,14–15).

János apostol is megerősíti Krisztus erre vonatkozó tanítását: „Aki gyűlöli az ő atyjafiát, mind embergyilkos az, és tudjátok, hogy egy embergyilkosnak sincs örök élete, ami megmaradhatna őbenne.” (1Jn 3,15) A haragtartó leginkább önmagát bünteti meg, és nem azt, akivel szemben haragot tart, mert ezzel kizárja saját magát Isten Országából. Kétségtelen, hogy vannak égbekiáltó és nehezen elhordozható, másoktól elszenvedett tettek vagy visszaélések, a hívő ember azonban rá tudja bízni a saját sorsát és a vele szemben igazságtalanul eljáró embert is a mindenható Istenre, aki ezt ígérte: „enyém a bosszúállás [= az igazságszolgáltatás], én majd megfizetek.” (Zsid 10,30; Róm 12,19)

Pál apostol a Tízparancsolat második kőtáblájának parancsolatait így foglalta össze: „Azt ugyanis, hogy ne törj házasságot, ne ölj, ne lopj, hamis tanúságot ne szólj, ne kívánd meg a másét [Kiv 20,13–17; MTörv 5,17–21], és ami egyéb parancs még van, újra egybefoglalja ez az egy ige: Szeresd felebarátodat, mint önmagadat.” (Róm 13,9; vö. Lev 19,18) Tehát nem elég valakit nem gyűlölni, a másik ember üdvössége felőli közömbösség, nemtörődömség ugyancsak elégtelen az Isten és a felebarát iránti szeretet parancsának a betöltéséhez. Ezt a bibliai igazságot a *heidelbergi káté* rendelkezésekre álló bővebb változata így foglalja össze: „...amikor Isten az irigységet, a gyűlöletet és haragot kárhoztatja, ezzel már azt kívánja, hogy szeressük felebarátunkat, iránta türelemmel, békességgel, szelídséggel, könyörületességgel és

szívességgel viseltesünk, kárát tőlünk telhetően elhárítsuk, és még ellenségeinkkel is jót tegyünk.” (I. m. 70–71. o.)

Minden ember előtt világossá kell tenni azt, hogy a bűn szerzője a Sátán. A héber szó azt jelenti: ellenség. A Biblia e név alatt a bukott angyalfejedelmet érti, akit Isten kezdetben jónak teremtett, de egy adott ponton benne a bűn megfogant, rajta teljesen eluralkodott, és személyiségét önmagából kifordította, így vált ez a teremtett lény Isten és az ember ellenségévé. (Vö. Ez 28,12/b–19; Iz 14,12–20) Az Úr Jézus elmondja róla, hogy „emberölő volt kezdettől fogva, és nem állott meg az igazságban, mert nincsen őbenne igazság. Mikor hazugságot szól, a sajátjából szól; mert hazug, és a hazugság atyja.” (Jn 8,44) A „nem állott meg az igazságban” azt jelenti, hogy valamikor az igazságban járt, Isten színe előtt szolgált, de nem maradt meg az igazságban. Tulajdonképpen egy tömeggyilkosról van szó, akiben nincsen sem belátás, sem semmi jó. Minden képességét a megtévesztésre és a pusztításra használja. Minden önzés, irigység, neheztelés és harag a Sátán vonásait nyomja az ember lelkébe, ezektől csak a megváltó Krisztushoz való imában történő teljes odafordulás és állhatatosság által szabadulhatunk meg. „Azért ha a Fiú megszabadít titeket, valósággal szabadok lesztek” – mondta Jézus (Jn 8,36).

Ennek alapján természetes az, hogy egyetlen jóérzésű hívő ember sem érthet egyet azzal – bármelyik egyházhoz vagy felekezethez is tartozzon –, hogy a történelem folyamán valamely egyházi hatalom tanácsára a világi hatóság embereket a lelkiismereti meggyőződésük miatt üldözött, elnyomott vagy megölt, mert „ahol az Úrnak Lelke, ott a szabadság” (2Kor 3,17). Ne áltassuk magunkat, mert Isten Igéje nem téved, és nem hagy bizonytalanságban egyetlen őszin-

te Szentírást kutató és olvasó embert sem. Van olyan egyház, ahol a Sátán már évszázadokkal korábban felállította az ő királyi székét – erről Jelenések könyvében, a pergamoni levélnél olvashatunk (vö. Jel 2,12–17; 2Tessz 2,9) –, s amely „részeg a szentek véréből, és a Jézus bizonyágtevőinek a véréből” (Jel 17,6; Jel 13,7). Ezen János apostol is „nagy csodálkozással csodálkozott”, amikor ezt neki Jézus Krisztus Pátmosz szigetén látomásban kijelentette. Ha „részeg a szentek véréből”, akkor egy üldöző egyházhatalomról van szó. Ezt Isten szava leplezi le, s nem én állítom. Az én kimondott vagy leírt szavaimnak csak akkor van jelentőségük és súlyuk, ha azok teljes mértékben, s minden összefüggésben megállnak Isten Igéjének igaz kijelentéseiben, és ha ezt a mindenható Isten jónak látja egyedül az Ő dicsőségére és nevének felmagasztalására felhasználni. Már Krisztus megtestesülése előtt hatszáz évvel, Dániel próféta is kijelentést kapott erről a hatalomról, amely a császári Római Birodalomból nő ki, annak kicsiny, de valamiképpen szerves folytatója lesz, és okos, tanító hatalom. Dániel látomásában ezt a hatalmat egy kis szarvnak látja, amelyen emberszemekhez hasonló szemek vannak, és nagyokat szóló száj (vö. Dán 7,8). Ez „hadakozott a szentek ellen, és legyőzte őket” (Dán 7,21). Láthatjuk, hogy ugyanarról a hatalomról van szó. Jelenések könyvének 13. fejezetében pedig ugyancsak ezt olvassuk: „Nagy dolgokat és káromlást beszélő száj adatott néki, és hatalmat kapott a cselekvésre negyvenkét hónapig. Káromlásra nyitotta száját Isten ellen, hogy káromolja Isten nevét és hajlékát és az ég lakóit. Megadatott neki, hogy harcoljon a szentekkel, és legyőzze őket. Hatalmat kapott minden törzs és nép és nyelv és nemzet fölött. És imádni fogja őt a föld minden lakója, akiknek a neve nincs

beírva a megölt Baránynak életkönyvébe a világ kezdete óta.” (Jel 13,5.7–8 – a Szent Jeromos katolikus fordítás szerint.) „Imádni” azt jelenti, hogy hódolni előtte, és olyan tiszteletben részesíteni, ami egyedül a teremtő és megváltó Istennek járna, senki másnak (vö. Jel 14,7).

Röviden említést tennék még a történelem folyamán bármely hatalom részéről történt népirtásokról, amelyek előidézése és véghezvitele mögött mindenkor a bukott angyalfejedelem állt. Teljesen mindegy, hogy ezt nemzeti alapon, valamilyen ideológia, osztályharc, fajelmélet mentén vagy vallási alapon hajtották végre. Ezek égbekiáltó bűnök. Ezért a gyilkosok és azok tettei Isten ítélőszéke elé fognak kerülni. Annak a színe elé, „akinek tekintete elől eltűnik a föld és az ég, és nem maradt számukra hely” (Jel 20,11), mert bár Isten a szeretet, és hosszan tűr érettünk, hogy némelyek el ne vesszenek, hanem mindenki megtérésre jusson (vö. 2Pt 3,9), ám végül eljön az ő bűnnel szembeni jogos haragjának a nagy napja. És azon a napon ki állhat meg (vö. Jel 6,15–17)?

Ide tartozik, és sok Bibliát olvasó ember számára nem világos, sőt elfogadhatatlan, hogy bizony az Ószövetségben is vannak népirtások. Hogyan kell ezeket érteni? Amelyeket Kánaán elfoglalásakor Isten ószövetségi népe hajtott végre, Isten-ítéletek voltak. Miután azoknak a népeknek a gonoszága Isten mértéke szerint is betelt (vö. Ter 15,16), ezután következett a jogos ítélet. Ezeket Isten parancsára (bár csak részlegesen) hajtották végre, azzal az isteni pedagógiai céllal, hogy megértsék: ha az izraeliták hasonló módon elfordulnak az Úrtól, és ezeknek a népeknek az „utálatosságait” cselekszik, akkor rájuk is hasonló sors vár, mint ahogyan ez be is következett Jeruzsálem Nabukodonozor általi

elfoglalásakor (i. e. 538), és később, i. sz. 70-ben ugyancsak, Jeruzsálem elpusztítása során, amelyet Titusz római légiói vittek véghez, miután Isten jelenléte elhagyta a Templomot. Ezeknek az ókori népeknek iszonyú erkölcsi és vallási tévelygéseik voltak, amelyeket itt most nem kívánok felsorolni. Elegendő, ha csak azt említem, hogy a gyermekeiket Molok bálványistennek elevenen feláldozva égették el (vö. Lev 20,1–5; 18,21).

Kedves Olvasó! Az Istentől kapott élet szent, azt minden körülmények között védeni és tisztelni kell, s legfőképpen élő kapcsolatban kell maradni azzal a Jézus Krisztussal, aki önmagáról azt mondotta: „Én vagyok az út, az igazság és az élet” (Jn 14,6), hogy nekünk is életünk legyen, és az bőrségben élt élet legyen (vö. Jn 10,10).

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Ó- és Újszövetségi Szentírás a Neovulgáta alapján. Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, Bp., 2002. / Biblia. Ószövetségi és Újszövetségi Szentírás. Szent István Társulat, Bp., 2008. / Szent Biblia. Ford. Károli Gáspár, Bp., 2002. / Biblia, az Istennek az Ószövetségben és Újszövetségben adott kijelentése. Kálvin János Kiadó, Bp., 2004. / Dr. Luther Márton Kis kátéja. Luther Kiadó, Bp., 2003., 19. o. / Heidelbergi Káté. Kálvin Kiadó, Bp., 2006., 70–71. o. / A katolikus egyház katekizmusa (KEK). Szent István Társulat, Bp., 1994., 411. o. és 447–459. o.

A HETEDIK PARANCSOLAT

„Ne törj házasságot!” (Kiv 20,14)

A Szent István Társulat által kiadott katolikus Biblia helyesen fordította le a Tízparancsolat hetedik parancsolatát, úgy, ahogyan a fenti címben is szerepel. A különféle magyar fordítások általában a „Ne paráználkodj!” kifejezéssel adják vissza az eredeti szöveget, bizonyára abból a helyes megfontolásból, hogy a szexuális élet egyedül Isten által rendelt helye a házastársi szeretetközösségben van. Az eredeti szövegben azonban csak ennyit olvassunk: „Ne légy házasságtörő!”

*A katolikus egyház katekizmusából ezúttal csak két mondatot emelek ki: „A paráznaság a nemi öröm rendetlen vágya vagy kicsapongó élvezete. A szexuális öröm erkölcsileg akkor rendetlen, amikor azt önmagáért, a nemzés és egyesülés célszerűségétől elválasztva keresik.” (KEK. 2351. §; 462. o.) Az utóbbi mondatban a katolikus egyház klasszikus felfogása tükröződik (vö. VI. Pál pápa „Humanae vitae” enciklikája, 1968, 4475. §), amely szerint a házastársak közötti minden egyes együttlétnek nyitottnak kell lennie az élet továbbadására. Ezzel a felfogással a katolikus egyházban nem minden erkölcsteológus ért egyet, azonban ennek pró és kontra fejtegetése nem célja e fejezetnek. *Luther Márton kiskátéja* a parancsolatok számozásában a katolikus*

katekizmus számozásának sorrendjét követi, ahol ez az isteni parancs a hatodik parancsolatként szerepel. A Luther-féle kiskátéban ezt olvashatjuk: „Istent félnünk és szeretnünk kell, hogy tiszták és szemérmesek legyünk szavainkban és cselekedeteinkben, és hogy hitvestársát mindenki szeresse és megbecsülje. A hatodik parancsolat a házasságot és a családot védi, és testi-lelki tisztaságra kötelez.” Tömör és lényegre törő megfogalmazás ez, amely azért is jó, mert bárki megtanulhatja és emlékezetből felidézheti azt a különböző élethelyzeteiben. A *heidelbergi káté* követi a Biblia értelem szerinti számozásának sorrendjét, így itt a parancsolatot a maga helyén, hetedikként találjuk meg. A kátéból így olvasható a 109. kérdés, és az arra adott válasz:

„Csak a paráználkodást és más effajta rút dolgokat tilt-e meg Isten e parancsolatban? Mivel testünk és lelkünk egyaránt a Szentlélek temploma, Isten azt akarja, hogy mindkettőt tisztaságban és szentségben őrizzük. Megtilt tehát mindenféle tisztátalan cselekedetet, magaviseletet, beszédet, gondolatot és kívánságot, és mindazt, ami az embert erre ingerelné.” (*Hedielbergi Káté*. 2006, 71. o.)

E megfogalmazás előnye az, hogy a cselekedettől eljut egészen a szív gondolatáig, mint ahogy erre maga Jézus is rámutatott a hegyi beszédben: „Hallottátok a parancsot: Ne törj házasságot. Én pedig azt mondom nektek, hogy aki bűnös vággal asszonyra néz, szívében már házasságtörést követett el vele.” (Mt 5,27–28 – a Szent István Társulat katolikus fordítása.) Ilyenkor a cselekedet a szívben már megtörtént, csak alkalom nem adódott rá, hogy fizikailag is végbemenjen, mégis ugyanolyan bűnnek számít Isten törvénye és Jézus szavai szerint. Amint látjuk, Jézus nem megszüntette a hetedik parancsolatot, hanem inkább rámutatott an-

nak mélyebb gyökerére, nehogy valaki csupán a külső cselekedetet tekintse házasságtörésnek, miközben a szíve a romlottság és a bűn fészke lett.

Az Ószövetség idején az izraeliták körében a házasságtörő férfit és nőt halálra kövezték (vö. Lev 20,10; MTörv 22,22). Jézus azonban egy ilyen esetben a házasságtörésen ért asszonyt megmentette a megkövezéstől, mert annak bűntársát futni hagyták, sőt mivel esetleg maguk az „írastudók” vitték bűnbe, és csak az asszonynak kellett mindezért vállalni a felelősséget – és mert „az Emberfia nem azért jött, hogy elítélje a világot, hanem hogy megmentse azt”. Figyelemreméltó az, hogy Jézus nem oldotta fel a mózesi törvényt, nem mondta azt, hogy ne kövezzék meg az asszonyt, csupán annyit mondott, hogy „az vesse rá az első követ, aki bűntelen közületek” (Jn 8,7). Ő maga pedig nem ítélte el, de hozzátette: „Eredj el, és többé ne vétkezzél!” (Jn 8,11) „Mentsen meg téged az a szeretet, amivel most irántad voltam, és sose élj többé vissza Isten irántad való irgalmával. Föl se merüljön többé benned, hogy bűnt kövessél el” – valahogy így lehetne visszaadni a mélyebb üzenetét Krisztus szavainak, amelyeket az asszonyhoz intézett.

Az Ószövetség korában például, ha egy lány jegyben járt, és egy férfiú a város területén belül magáévá tette őt, mindkettőt halálra kövezték, mivel a menyasszony segítségért kiálthatott volna. Ha ez a mezőn történt, akkor csak a férfit kövezték meg, mert a nő hiába kiáltott volna segítségért (MTörv 22,23–26). Mielőtt azonban azt gondolnánk, hogy a „Ne törj házasságot!” parancs csak a házasságban élőkre vonatkozna, álljon itt ennek ellenkezőjére is egy példa, Mózes második könyvéből: „Ha valaki hajadont csábít el, aki nincs eljegyezve, és vele hál: jegyajándékkal jegyezze el

azt magának feleségül. Ha annak atyja nem akarja azt neki adni: annyi pénzt adjon, amennyi a hajadonok jegyajándéka.” (Kiv 22,16–17) Ma erre azt mondanánk, hogy fizesse ki legalább az esetleges lakodalom felét. Ez lehet, hogy nekünk kevésnek tűnik, de számoljunk azzal, hogy így az elcsábító férfi is nyilvánosan megszegyenült az erkölcsi törvényeket ápoló izraeliták körében, és nem kevés kártételt adott a tettéért. Ezen felül pedig áldozatot is kellett bemutatnia a bűnéért (vö. Lev 5,1–13; 6,1–7).

A legszigorúbban a zsidók körében a pap paráznaságot elkövető lányával szemben jártak el: „Hogyha valamely papnak leánya vetemedik paráznaságra, megszenteltleníti az ő atyját, azért tűzzel égettessék meg.” (Lev 21,9) Senkinek sem jutna eszébe, hogy a lány ez esetben a papságra felszentelt apját megszenteltleníti meg, és nem elsősorban önmagát, pedig így volt. Az áldozatot bemutató pap háza népének ugyanúgy Isten útján kellett járnia, mint az apának. Tehát ebben az időben nem ért volna semmit a ma oly gyakori érvelés, amely szerint „azt csinállok, amit akarok”. Ha a pap lánya azt csinált, amit akart, annak a következményeit bizony a szabadosságra hajló félnek kellett elszenvednie.

Miért volt szükség ilyen szigorú törvényekre a szexualitást érintően is? Egyrészt a környező pogány népek erkölcsi és vallási tévelygése miatt, másrészt pedig azért, mert a zsidók Isten papi népe voltak (vö. Kiv 19,5–6), tehát az egész népnek papi megbízatása volt: a környező népek számára az életükkel kellett bemutatni, másoknak átadni az egy igaz Isten ismeretét és az ő szent törvényét. Ez az egyetemes papság ma is létezik, amelynek birtokosai az Újszövetség idején a Krisztusban hívők (vö. 1Pt 2,5.9). A környező pogány népek romlott erkölcsé miatt az Úr megtiltotta Izrael-

nek ebben a vonatkozásban a vérfertőzést (Lev 20,11–12; 20,21), a homoszexualitást (Lev 20,13), a fajtalankodást (Lev 20,14–16) valamint a kultikus és a nem kultikus prostitúciót is (MTörv 23,17–18; Hós 4,13–14; Ter 38 fej.).

A *Mózes öt könyve és a haftárák* című kommentárban Dr. Hertz J. H., a brit birodalom egykori főrabijja, minden bizonnyal nem elfogultság nélkül írja az alábbiakat: „Egy népénél sem volt tisztább családi élet, mint a zsidóknál. Egy nő sem örvendett nagyobb tiszteletnek, mint a zsidó nő, és ő ezt a tiszteletet tökéletesen meg is érdemelte.” (Exodus, 224. o.)

Az Újszövetségben Pál apostol több levelében hangsúlyozza azt, hogy a házasságtörés kizár Isten Országából (vö. Ef 5,5; 1Kor 6,9–10; Zsid 13,4; Gal 5,19–21), amennyiben azt nem követi bűnbánat, bűnvallomás és bűnrendezés Isten színe előtt. A megdicsőült Krisztus pedig ezt mondta János apostolnak a Jelenések könyvében: „a gyáváknak és a hitetleneknek, a megfertőzötteknek, gyilkosoknak, paráznáknak, varázslóknak, bálványimádóknak és minden hazugnak osztályrésze a tűzzel és kénkövel égő tóban lesz. Ez a második halál.” (Jel 21,8 – a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat fordítása.) Ki kell mondanunk azonban azt, ha bárki az emberek közül – beleértve önmagamat is – a saját erkölcsi állapotára tekint Isten örök erkölcsi törvényének a tükrében, akkor biztosan felismerheti, hogy mennyire elveszett Isten kegyelme és szabadítása nélkül (vö. Róm 3,20/b.31). Ez mindenkire nézve igaz. A valódi Krisztus-hívők azonban hittel és imával naponta igénylik Isten erejét ahhoz, hogy az Urat viszontszeretve, hitből fakadóan engedelmeskedjenek Isten parancsolatainak (vö. Jel 12,17; 14,12; 1Jn 5,2–3). Az emberi akarat erejét egyesítik a megváltó Krisztus nekik adott kegyelmével, és naponta,

a legkülönbözőbb élethelyzetekben meggondolják, hogy mi legyen kedves az Úrnak (vö. Ef 5,10). Minden hívő ember tudatában van emberi természete romlottságának (vö. Róm 7,14), de arra egyetlen pillanatig sem akar építeni. Krisztusra tekint, aki egyedül képes az embert megmenteni a bűntől és bűnei következményeitől, végül az örök haláltól. Arra, aki az isteni természet részesévé teheti őt a Szentlélek folyamatos benne lakozása által. Ezért a Krisztus-hívő kerüli a léha társaságot és az efféle barátságokat, mert „jó erkölcsöt megrontanak gonosz társaságok” (1Kor 15,33). Jól tudja, hogy az alkohol fogyasztása maga után vonja a gátlások felszabadulását, amelyben kicsapongás van (vö. Ef 5,18), ezért a szív tiszta örömeit keresi, amelyeket megtalál a hívő testvérek közösségében, a közös és egyéni imádságban, az Isten dicséretéről szóló éneklésben, a természet csendjében és szépségében, a Szentírás olvasásában, a róla való elmélkedésben, a másik emberért végzett önzetlen szolgálatban, a keresztyén családi élet örömeiben. A Krisztus-hívő ember élete nem örömtelen, csak más, tisztább örömeket keres, amelyek nemesítik jellemét. Ehhez azonban meg kell újulni a gondolkodásunk szellemében (vö. Ef 4,23), foglyul kell ejteni minden gondolatot, hogy engedelmeskedjék a Krisztusnak (2Kor 10,5 – Károli fordítása). A hívő ember arról is felismerhető, hogy naponta teljesen odaszánja önmagát és a testét élő, szent és kedves áldozatul Istennek, mert számára ez a „logikus istentisztelet” (vö. Róm 12,1–2). Ha az Úr odaszánta magát áldozatul a megváltásom érdekében, akkor az a logikus, hogy én is odaszánjam magam neki viszonszeretetből – és ez istentisztelet. Jézus ma is felszólítja követőit: „aki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát, vegye fel az ő keresztyét, és úgy kövessen engem.” (Mt 16,24)

A hívő ember ebben a világban él, de nem ennek a világnak az értékrendje, azaz nem az önzés, a haszonelvűség törvényei szerint. Nem a testi élvezeteknek engedelmességgel akar élni, hanem a menny értékrendjét követve, és ehhez Krisztustól kapja folyamatosan hit által az erőt. Miért érdemes így élni? Azért, hogy „feddhetetlenek és tiszták legyetek, Istennek szeplőtlen gyermekei a gonosz és romlott nemzedékben, amelyben úgy kell ragyognotok, mint a csillagoknak a mindenségben.” (Fil 2,15) „Az értelmesek pedig fénylenek, mint az égnek fényessége; és akik sokakat az igazságra visznek, miként a csillagok örökkön örökké.” (Dán 12,3)

Az élő Isten melletti legnagyobb bizonyíték az, ha az emberek látnak valakit, aki korábban a romlottság és a szenvedélyek rabjaként élt, ám később Krisztusba vetett hittel és neki engedelmességgel önzetlen, szerető és tiszta szívű emberré változott, mert mindenki tudja, hogy ezt emberi erővel elérni lehetetlen. Ez a kegyelem erejének megcáfolhatatlan bizonyítéka. Sajnos ennek van a kereszténység a leginkább híján, és ezért van ez a világ sötétségben még a neonfények és a LED-lámpák közepette is.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Ó- és Újszövetségi Szentírás a Neovulgáta alapján. Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, Bp., 2002. / Biblia. Ószövetségi és Újszövetségi Szentírás. Szent István Társulat, Bp., 2008. / Szent Biblia. Ford. Károli Gáspár, Bp., 2002. / Biblia, az Istennek az Ószövetségben és Újszövetségben adott kijelentése. Kálvin János Kiadó, Bp., 2004. / Dr. Luther Márton Kis kátéja. Luther Kiadó, Bp., 2003., 19–20. o. / Heidelbergi Káté. Kálvin Kiadó, Bp., 2006., 71. o. / A katolikus egyház katekizmusa (KEK). Szent István Társulat, Bp., 1994., 411. o. és 459–471. o.

A NYOLCADIK PARANCSOLAT

„Ne lopj!” (Kiv 20,15)

Napjainkban egyre elfogadottabbá válik a következő téveszme: ha egy-egy ország magas rangú vezetői, miniszterei közül némelyek nagy tételben lopnak, akkor nekem is szabad, és ezzel csak a jussomat veszem vissza, s mindazt, amit tőlem és a családomtól jogtalan módon vagy netán törvényes úton, igazságtalanul vettek el, valamilyen eltulajdonítás formájában kárpótolhatom. Isten Igéje azonban nem erősíti meg a bűn effajta elleplezését, sőt egyenesen elítéli azt.

Tény, hogy egy erkölcsileg rohamosan hanyatló társadalomban nehéz becsületes embernek maradni, szinte lehetetlen, és ha mégis sikerül, akkor annak sokak számára az elszegényedés vagy a névtelenség az ára. Ez pedig nemkívánatos állapot: kisemmizve tengődni a társadalom peremén. Többnyire azonban ezek csak félelmek. A legtöbb esetben sokkal inkább a megszerzett gazdagság megtartásáról és annak növeléséről van szó, s nem arról, hogy koldusbotra jutna valaki, azért mert nem lop, nem csal, és nem hazudik. Az Úr Jézus Krisztus világossá tette azt, hogy a Sátán, ennek a világnak a fejedelme (vö. Jn 14,30), nemcsak emberölő, hanem tolvaj is, aki „azért jön, hogy lopjon, öljön és pusztítson”, Jézus azonban azért jött, hogy „életük legyen,

és az bőségben legyen” (vö. Jn 10,10). Ennél az alapkérdésnél mindenkinek el kell döntenie, hogy kihez akar tartozni, kit akar követni, kihez akar hasonlítani. Hazugság, lopás és csalás által sosem fogunk krisztusivá válni, azaz nem lehetünk igazi keresztények, Isten drága, fogadott gyermekei.

Mózes Isten örök erkölcsi törvényéhez, a Tízparancsolathoz kiegészítő törvényeket is kapott (pl. polgári törvényeket), amelyek az Ószövetség idején egy ideig Izrael népének életét szabályozták. Ezek között olyan rendelkezéseket is találunk, amelyek a kártételek rendezésének a módját és annak mértékét írták elő (vö. Kiv 22,1–15.25–27; 23,2–9; MTörv 23,20–21 – Szent Jeromos katolikus fordítás). Például hamis mértékkel és kétféle súllyal nem szabadott mérni, hogy senki ne legyen megkárosítva (vö. MTörv 25,13–16), mert a lopásnak bizony ilyen módja is van. A következőket is e törvényekben olvashatjuk: „a te atyádfiától ne végy kamatot: se pénznek kamatját, se eleségnek kamatját, se semmi egyébnek kamatját, amit kamatra szokás adni. Az idegentől vehetsz kamatot, de a te atyádfiától ne végy kamatot, hogy megáldjon téged az Úr...” (MTörv 23,19–20; Lev 25,35–37) Az „atyádfia” kifejezés ma hittestvért jelent, olyan embert, aki ugyanúgy Krisztusban hisz, mint én, aki Isten akaratát keresi, és azt cselekedni akarja az életében.

Figyelemre méltó, hogy az egykori Izraelben nem volt állandó rabszolgaság. Ha valaki annyira elszegényedett, hogy az életben maradáshoz kénytelen volt önmagát szolgaként a saját népe körében felajánlani, szolgasága legfeljebb csak hat éven át tarthatott, mert minden hetedik évben, az elengedés évében felszabadult, volt ura pedig nem bocsáthatta el őt üres kézzel (vö. MTörv 15,1–18). Ha valakinek a saját földjét el kellett adnia, az isteni rendelkezés szerint minden

ötvenedik évben, a jubileumi esztendőben visszakaphatta azt. Ebben az esztendőben a föld teljes egészében vissza került az eredeti családhoz vagy annak gyermekeihez. Így a földet tulajdonképpen csak bérbe adni lehetett, de eladni nem, mert „az Úré a föld, és annak teljessége” (vö. Zsolt 24,1; Lev 25,23). A föld értékét és árát nemcsak a földterület nagysága és termékenysége határozta meg, hanem az is, hogy mennyi idő van hátra a jubileumi esztendőig. Mindezzel olyan egyensúly volt beépítve az egykori izraelita társadalomba, amelynek következtében senki nem gazdagodott meg mértéktelenül, s ha egy család elszegényedett, az utódok a jubileumi évtől kezdődően ismét visszakapták őseik földjét, amelyen újra kezdhették szabad élettevékenységüket, munkájukat, így nem voltak örökös szegénységre ítélve. Egyedül a fallal bekerített városokban felépített házak nem kerültek vissza az eredeti tulajdonoshoz vagy annak gyerekeihez – hacsak ki nem váltották azt a jubileumi esztendőig –, így aki szorgalmasan dolgozott, és értelmes módon állt az élethez, bár a haszonbérbe vett földeket visszaadta, ingatlanja mégis maradt. Így láthatta az elmúlt évek munkájának a gyümölcsét (vö. Lev 25,1–34). Ennél bölcsebb rendelkezést ezen a Földön soha, semmilyen társadalmi rendszerben nem vezettek be mind a mai napig. Az ószövetségi Izraelben a törvény az embert – az egyént és a közösséget – védte, a római jog ezzel szemben elsősorban a tulajdont védi. Kultúránk pedig inkább a római jog talaján áll, ezért nem is várható, hogy az embernek egy kevés értéke is legyen ebben a társadalomban. Ám az egykori ószövetségi izraelita minta sem hozna a mai világban maradandó boldogságot.

Nem mellékes az sem, hogy a jövevényre és a zsidóra egyaránt ugyanaz a törvény vonatkozott, a legtöbb kiváltságban

a jövevény is részesedett, és egy hithű izraelita nem nyomhatta el a más népből származó jövevényt, nem éreztehetette vele azt, hogy „te jöttment vagy, és számomra az is maradsz”. E mózesi törvényben megtalálható rendelkezések messzeemenően igazolják azok isteni eredetét. Az más kérdés, hogy sajnos ezzel Ábrahám népe nem mindenkor élt az isteni követelményeknek megfelelően, és a neki adott kiváltságokat úgy értelmezte, hogy az csak egyedül neki jár, s így a többi nép és nemzet fölé emelte önmagát. Azzal, hogy az egykori Izrael nem vitte el az igaz Isten-ismeretet a Föld népeinek, és azt nem mutatta be életével és munkájával, tulajdonképpen megfosztotta az isteni világosságtól a bálványimadásba és erőszakba süllyedt többi népet. E törvényszerűség ma is érvényes: akik Isten ismeretével, és valódi Isten-tapasztalattal rendelkeznek, azt nem azért kapták, hogy tetszelegjenek vele, és önmagukat különbnek tartásák bárkinél, hanem azért, hogy Isten minden ember iránti szeretete és egyetemes üdvözítő akarata (vö. 1Tim 2,4) mindenkihez eljusson, s az Úr neve ezáltal megdicsőüljön a benne hívők között. Mit jelent megdicsőíteni Istent? Azt, hogy kinyilvánítom az ő szentségét (vö. Szám 20,12–13; Lev 10,3), tisztaságát és erkölcsi nagyságát az embereknek azáltal, ahogyan beszélek, ahogyan a munkámat végzem, ahogyan imádkozom, ahogyan a másik emberhez viszonyulok stb. Ha nem így járok el, akkor keresztény létemre meglópotom embertársaimat, mert mindenkinek tartozom azzal, hogy magatartásommal és szavaimmal Krisztusra, mint személyes Megváltómra és Üdvözítőmre rámutassak.

A lopásnak sokféle formája és módja lehet, amelyek mind ellenkeznek a nyolcadik parancsolattal. Ezekből ízelítőként álljon előttünk három különböző hitvallási iratból álló

megfogalmazás. *A katolikus egyház katekizmusában* többek között ez áll: „Mások javainak bármilyen jogtalan elvétele vagy megtartása, még ha nem is mond ellent a polgári törvények rendelkezéseinek, ellenkezik a hetedik parancsolattal. Így a kölcsönkért vagy talált dolgok szándékos megtartása; a kereskedelemben történő csalás; [3172] a bérek jogtalan visszatartása; [3173] mások tudatlanságából vagy szorult helyzetéből nyereségre számító áremelés. [3174] Erkölcseleg szintén meg nem engedett: a spekuláció, mellyel a vételárat szándékosan emelik vagy csökkentik, hogy abból mások kárára hasznot húzzanak; a korrupció, amely eltéríti az igazságtól azok ítéletét, akiknek a jog alapján döntést kell hozniuk; egy vállalat közös javainak eltulajdonítása és magáncélra történő használata; a rosszul végzett munka, a pénzügyi csalás, csekkék és számlák hamisítása, a túlzott költségek, a pazarlás. A magán- vagy köztulajdonban tudatosan okozott kár ellenkezik az erkölcsi törvénnyel és jóvátételt követel.” (KEK. 2409. §)

Luther kiskátéjában ezt olvashatjuk: „Istent félnünk és szeretnünk kell, hogy felebarátunk pénzét és javait el ne vegyük, se hamis áruval vagy ravaszkodással meg ne szerezzük, hanem segítsünk neki javait megtartani és keresetét javítani. A hetedik parancsolat embertársaink javait és a közvagyonot védi, és becsületes munkára kötelez.” (I. m., 20. o.) *A heidelbergi káté* pedig ezt írja: Ez a parancsolat „nem csak azt a lopást és rablást tiltja meg, amelyet a világi felsőbbség is büntet, hanem lopásnak nevezi mindazt a gonosz cselekedetet és szándékot is, amely által felebarátunk tulajdonát akár erőszakkal, akár a jogosság látszata alatt magunkhoz akarjuk ragadni, mint például hamis súly, mérték, árucikk, pénz által, vagy uzsorával, vagy bármi más módon, amit Isten

megtiltott. Ehhez számítható még mindenféle fösvényiség, Isten ajándékainak mindenféle haszontalan tékozlása is. 111. kérdés: Mit kíván Isten e parancsolatban? Azt, hogy felebarátom hasznát tőlem telhetőleg előmozdítsam; vele úgy cselekedjem, amint akarnám, hogy mások velem cselekedjenek, és hűségesen dolgozzam, hogy a szűkölködőn szükségében segíteni tudjak.”

A „Ne lopj!” parancsolat természetesen az Újszövetségben is érvényben van – a Tízparancsolat minden más rendelkezésével együtt –, a katekizmus és a káték ezért foglalkoznak vele. Maga Jézus is hivatkozott rá (vö. Mt 15,19–20; 5,39–40), illetve Pál apostol is figyelmezteti a rábízottakat, hogy „aki lopott, többé ne lopjon, hanem inkább dolgozzék, és saját kezével szerezzen javakat, hogy legyen miből adnia a szűkölködőnek” (Ef 4,28). A mai időkben talán a legaktuálisabb figyelmeztetés az Úr Igéjéből a következő: „Akik meg akarnak gazdagodni, kísértésbe esnek, sok esztelen és káros kívánság kelepcéjébe, amelyek romlásba és kárhozatba döntenek az embert. Minden baj gyökere ugyanis a pénz utáni sóvárgás [a pénz szerelme – Károli]. Így néhányan, akik törnek magukat utána, már elpártoltak a hittől, és sok bajba keveredtek. Te azonban, Isten embere, menekülj ezektől.” (1Tim 6,9–11/a – a Szent István Társulat katolikus fordítása.)

Egy bölcs mondás szerint „az ördög sokat ígér, keveset ad, és végül mindent elvesz”, s ebben sok igazság van. Másik módszere az, hogy az élet valódi és maradandó értékei helyett hamis illúziókat, ábrándokat kelt az emberben, s miközben tömegek kapnak ezek után, ez idő alatt elveszítik a valót. Családok milliói töltenek naponta több órát a televízió képernyője előtt, miközben egymással alig beszélget-

nek, ábrándokat kergetnek, a mindennapok tiszta és apró örömeire nem is jut idejük, de már nem is vágnak ezekre. Ha mértéket tudnának tartani, akkor akár hasznukra is válna valami abból, amit néznek, de erről nem beszélhetünk. Évek óta figyelem, hogy a számítógépes játékok és az internet felelőtlen használata mekkora rombolást visz végbe a gyerekek és a serdülők életében. Ennek pusztító következményeit a kialakult rossz szokásokban, gyakran a kommunikáció és a beszéd elsatnyulásában, a munkához való jó hozzáállás képtelenségében, az évek alatt kialakult helytelen életformában, a lustaságban és sok egyéb területen mérhetjük le, amelynek további nem várt, de valós következményei lesznek helyi és globális szinten is. Egy piacra dobott új öldöklős játék, majd száz másik utána, amelyekben virtuálisan a tinédzser is részt vehet, meghaladja a televízió nyújtotta szórakozást, de ezeknek a következményei úgy fognak hatni, mint az időzített bomba, amely tömegeket sodor majd el. Azért van ez így, mert szemlélés által változunk el, és amit szemlélünk, olyanná változunk (vö. 2Kor 3,18). Bár ne lenne igazam, és semmi se teljesedne azokból, amiket írtam. A számítógép feltalálását és az internetet én is minden idők egyik legnagyobb és leghasznosabb emberi találmányának tartom, de attól tartok, hogy ez is a bukott angyalfejedelem eszközévé válik a tömegek megrontásában és a bűn teljességre jutásában, amelynek zsoldja az első, s végül a második, az örök halál (vö. Róm 6,23/a; Jak 1,15; Ter 2,17; Jel 20,6.14; 21,8). Ez a veszteség pedig kimondhatatlan és helyrehozhatatlan lehet sokak számára.

Tízéves Dávid fiam szerint a vakáció idején „nincsen kívül játszani a játszótéren, mert ott csak hat év alatti gyerekek vannak, az ennél nagyobbak a rajzfilmek előtt ülnek

vagy számítógépeznek egész nap”. Mi gyerekkorunkban többet játszottunk a szabad levegőn, a szüleink már gyerekként többet dolgoztak a természetben vagy a földeken, a nagyszüleink pedig még többet. Jól gondoljuk meg, hogy mit miért áldozunk oda, és annak milyen következményei lehetnek, mert bár az üdvösség Isten ingyenes ajándéka Jézus Krisztus által, azok számára, akik hisznek (vö. Ef 2,8–9), de Isten Igéjének engedelmeskedni csak azok fognak, akik teljes szívüket és lényüket odaszánják az Úrnak, mert visszonszeretik Őt. „Aki győz, örökségül nyer mindent; és annak Istene leszek, és az fiam lesz nékem” – mondja az Úr Jézus (Jel 21,7).

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Ó- és Újszövetségi Szentírás a Neovulgáta alapján. Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, Bp., 2002. / Biblia. Ószövetségi és Újszövetségi Szentírás. Szent István Társulat, Bp., 2008. / Szent Biblia. Ford. Károli Gáspár, Bp., 2002. / Biblia, az Istennek az Ószövetségben és Újszövetségben adott kijelentése. Kálvin János Kiadó, Bp., 2004. / Dr. Luther Márton Kis kátéja. Luther Kiadó, Bp., 2003., 20–21. o. / Heidelbergi Káté. Kálvin Kiadó, Bp., 2006., 71–72 o. / A katolikus egyház katekizmusa (KEK). Online változat, 2409. §.

A KILENCEDIK PARANCSOLAT

„Ne tanúskodj hamisan
felebarátod ellen!”
(Kiv 20,16)

A *katolikus egyház katekizmus*a a Tízparancsolat kilencedik parancsolatát a nyolcadikként közli. E katekizmusból idézek részleteket az olvasó számára: „2464. §: A nyolcadik parancsolat tiltja személyes kapcsolatainkban az igazság elferdítését... 2465. §: Az Ószövetség tanúsítja: Isten minden igazság forrása. Az Ő szava igazság. Az Ő törvénye igazság. »Nemzedékről nemzedékre tart a te igazságod« (Zsolt 119,90). Mivel Isten az »Igazmondó« (Róm 3,4), népének tagjai arra hivatottak, hogy az igazságban éljenek. 2466. §: Jézus Krisztusban Isten igazsága teljes mértékben megnyilvánul. Ő, akit kegyelem és igazság tölti be, a »világ világossága« (Jn 8,32). Ő az igazság. Mindaz, aki hisz Őbenne, nem marad sötétségben. Jézus tanítványa megmarad az Ő beszédében, hogy megismerje az igazságot, mely megszabadít és megszentel. Jézust követni annyit jelent, mint az igazság Lelkéből élni, akit az Atya küld az Ő nevében, és aki bevezet a »teljes igazságba« (Jn 16,13). Jézus tanítványainak az igazság föltétlen szeretetét tanítja: »A ti beszédetek legyen: az igen igen, a nem nem« (Mt 5,37). 2467. §: Az ember természete szerint az igazságra törekszik. Köteles tisztelni és tanúsítani az igazságot. »Méltóságuknak

megfelelően az összes embert, mivel személy (...), a saját természete ösztökéli az igazság keresésére – ami erkölcsi kötelessége is –, elsősorban a vallás tekintetében. A megismert igazsághoz ragaszkodnia kell, és egész életét az igazság követelményei szerint kell berendeznie.« 2478. §: A vakmerő ítélet elkerülése érdekében mindenkinek, amennyire csak lehet, jóhiszeműen kell értelmeznie felebarátja gondolatait, szavait és cselekedeteit: »Abból kell kiindulnunk, hogy minden jámbor kereszténynek egy másik homályos állítását vagy véleményét inkább kell jól értenie, mint elítélnie. Ha semmiképpen nem tudja jól érteni, kérdezze meg a beszélő szándékát, és ha az helytelenül gondolna vagy értene valamit, jóságosan feddje meg; ha ez nem elegendő, próbáljon meg minden alkalmas eszközt, mellyel kijózanítható és megmenthető a tévedéstől.«” (Vö. *KEK*. 2464–2478. §; online változat.)

A fenti idézettel biblikus szempontból majdnem teljes egészében egyet tudok érteni, mert Isten Igéjének a tekintélyét erősíti (vö. Jn 17,17), Isten törvényéről kijelenti, hogy igazság (vö. Zsolt 119,142 – Károli Gáspár és a Kálvin Kiadó fordítása szerint), valamint helyesen fordítja János evangéliumából a 8. fejezet 31. versét. Ez utóbbi szerint nem Jézus „tanítása” (amelybe a hagyományt is bele lehet érteni), hanem Jézus „beszéde”, „igéje” (görögül: *en to logo*) az, amelyben meg kell maradnunk (vö. Mt 28,20; Jn 10,27–28.16), így leszünk Jézus tanítványai, és „az igazság szabadokká tesz” bennünket. Helyesen írja a katekizmus, hogy „a megismert igazsághoz ragaszkodni kell”, s hogy a hívő embernek egész életét az igazság követelményének megfelelően kell berendeznie. Fenntartásom csak azzal a kijelentéssel van, hogy „az ember természete szerint az igazság-

ra törekszik”. Ezzel szemben a valóság az, hogy a bűneset óta az ember csak úgy tudja az Isten által felkínált jót választani, hogy az Úr ellenségeskedést támaszt benne a bűnnel szemben (vö. Ter 3,15), egyébként teljesen el van adva a bűnnek (vö. Róm 7,14.18.24.), és megváltásra, Megváltóra szorul (vö. Róm 7,25/a; 8,1–2). Egy ember azért tudja az igazságot keresni, mert a Szentlélek készíteti erre (vö. Jn 16,13; 15,26; Ter 6,3: „Ne küzdjön az én Lelkem az emberért, csak mintegy 120 évig”).

Luther Márton kiskátéja röviden és frappánsan foglalja össze a kilencedik parancsolatot, amelyet a számozásban szintén nyolcadikként tár az olvasó elé: „Istent félnünk és szeretnünk kell, hogy felebarátunkat hazugságba ne keverjük, el ne áruljuk, háta mögött meg ne szóljuk, se rossz hírért ne költjük, hanem inkább mentsük, jót mondjunk róla, és mindent javára magyarázzunk. A nyolcadik parancsolat embertársaink becsületét védi és igazmondásra kötelez.” (Mt 5,33–37; Ef 4,25; Jak 4,11; 1Pt 4,8)

A *heidelbergi káté* a kilencedik parancsolatról ezt írja: „Mit kíván a kilencedik parancsolat? Azt, hogy senki ellen hamisan ne tanúskodjam, senkinek szavait el ne csavarjam, mást rágalmazó és gyalázó ne legyek, senkinek meghallgatása nélkül való és könnyelmű elítélésében részt ne vegyek; hanem mindenféle hazugságot és csalárdságot, mint az ördögnek tulajdon műveit – hacsak Isten súlyos haragját magamra vonni nem akarom – kerüljek; törvényes és minden más eljárásomban az igazságot szeressem, őszintén ki mondjam és megvalljam; és felebarátom becsületét és jó hírnevét tehetségem szerint oltalmazsam és előmozdítsam.” (A káté bővebb változata – *Heidelbergi Káté*. 2006. A 112. kérdés, és a hozzá tartozó igehelyek, 72. o.)

A katekizmus és a káték összegzése nyomán is láthatjuk, milyen széles területet ölel fel ez az isteni parancsolat. Ezek közül csak néhány szempont érintésére nyílik lehetőség ebben a rövid fejezetben. Mindenekelőtt hangsúlyoznom kell, hogy a „ne tégy hamis tanúbizonyságot felebarátod ellen” parancs az Újszövetségben is érvényben van. Pál apostol törvényszegésnek minősíti többek között az álnokságot, a besúgást, a rágalmozást. Akik pedig álnokságot szólnak, azokról azt írja, hogy „nyitott sír az ő torkuk” és „áspiskígyó van ajkaik alatt” (vö. Róm 1,29–30; 3,13). A Tituszhoz írott levélben továbbá figyelmeztet arra, hogy „senkit ne szidalmazunk” (vö. Tit 3,2), és határozottan kijelenti, hogy „sem tolvajok, sem kapzsik, sem iszákosak, sem átkozódók [szidalmazók – Károli], sem rablók nem részesülnek Isten Országában” (1Kor 6,10). Az apostol felszólít arra is, hogy valósággal vetkőzzük le a hazugságot, és szóljunk igazságot, mert a hívő emberek egymásnak tagjai Krisztusban (Ef 4,25). A hazudozást annyira meg lehet szokni, hogy valósággal le kell vetkőzni, meg kell szabadulni tőle, mint a szennyes ruhától.

Az Úr Jézus mondta a Sátánról: „nem állott meg az igazságban, mert nincsen őbenne igazság. Mikor hazugságot szól, a sajátjából szól; mert hazug és a hazugság atyja” (vö. Jn 8,44). Mindez maga után vonja Krisztusnak azt a kijelentését, hogy „minden hazugoknak része a tűzzel és kénkövel égő tóban lesz, ami a második halál” (vö. Jel 21,8). Így a mennyei Jeruzsálemből kimarad, „aki szereti és szólja a hazugságot” (vö. Jel 22,14–15). Tudomásom szerint Isten Igéje egyetlen esetben engedi meg a hazugságot: ha ez ártatlan emberi életek megmentése érdekében történik (pl. Józ 2,1–6), mivel az emberi élet nagyobb érték, mint az igaz-

mondás. Ezt jó szem előtt tartani, nehogy az őszinteség érényének leple alatt gyilkosoknak adjon ki valaki ártatlan embereket. Erre többször volt már példa a történelem során...

A másik ember megszólása, a róla való pletykálgatás, a valótlan dolgok állítása (a rágalmazás), egy-egy eset felnagyítása, kiszínezése annyira az emberek mindennapjainak a részévé vált, hogy szinte senkinek sem tűnik fel, hogy tulajdonképpen törvényszegésben élnek az életüket, és bár látványos bűnököt nem követnek el, ezzel mégis kizárják magukat Isten Országából. Péter apostol azt írja, hogy akik megízlelték már Isten irántuk való jóságát, azok vetkőzék le, vessék el maguktól az álnokságot, a képmutatást, az irigységet és minden rágalmazást, s mint most született csecsemők, tiszta, hamisítatlan tej után vágyakozzanak, hogy azon növekedjenek. Járuljanak (imában) Krisztushoz, és élő kövekként épüljenek fel lelki házzá, szent papsággá (vö. 1Pt 2,9), hogy lelki áldozattal áldozzanak, amelyek kedvesek Istennek (vö. 1Pt 2,1–5). Ilyen lelki áldozat például az, hogy Isten iránti szeretetből és engedelmességből befogom a szám akkor, amikor az szükséges; nem pletykálgodom, nem túlzok, nem szépítem a dolgokat, nem hazudok, és nem rágalmazok, hogy tájékozottnak vagy jobbnak tűnjek fel az emberek előtt. A legtöbb ember azt gondolja, hogy miközben folyamatosan elítéli ezt az erkölcsileg súlyyidő világot, aközben ő jobb színben tűnhet fel az emberek előtt. Pedig miközben folyton a bűntényekről beszél, azokat szemléli és szemlélteti, lassan, de biztosan olyanná változik át, mint amit szemlél, és amiről annyit beszél.

Az Úr Igéje szerint „ha valaki beszédben nem vétkezik, az tökéletes ember, képes az egész testét megzabolázni” (Jak 3,2), de rögtön hozzáteszi: „a nyelv is tűz, a gonoszságnak

összessége. Úgy van a nyelv a mi tagjaink között, hogy megszeplősíti [beszennyezi] az egész testet, és lángba borítja életünk folyását, maga is lángba boríttatván a gyehennától... A nyelvet az emberek közül senki sem szelídítheti meg; fékezhetetlen, gonosz az, halálos méreggel teljes.” (Jak 3,6.8) Ilyen pontos isteni diagnózis után az ember nem álltathatja önmagát. Azonban ugyanaz az isteni szó, amelyik leleplezi az ember szívének állapotát, egyúttal azt is kijelenti, hogy az utolsó időben minden népből erkölcsileg kifog emelkedni a Krisztus-hívók egy olyan csoportja, amely egyházi-emberi tanításokkal nem fertőzteti meg magát, hanem mint „szűz”, hűen követi Krisztust, a Bárányt, valahová megy. Ezek a Bárány vérének drága árán vétettek meg az emberek közül Istennek és a Báránynak, és „az ő szájukban nem találtatott álnokság, mert az Istennek királyi széke előtt feddhetetlenek” (vö. Jel 14,4–5; Fil 1,10; 2,15; 1Tessz 3,13). Ezeket a hívő embereket János apostol látomásban úgy szemléli, mint az elővételezett jövendőt, amelynek során Krisztus az ő menyasszonyát, a végidő Egyházát szepelő és ránc nélkülivé fogja tenni. Ez azt jelenti, hogy ez a hívő nép Isten kegyelméből megtartja a Tízparancsolatot, és a szeretet parancsának engedelmeskedve – bár megpróbáltatások között, de végül mégis – tökéletességre fog jutni Jézus hite által (vö. Jel 14,12; 12,17; Mt 24,12–13; 10,17–23).

Arra gondolok, hogy amint Ádám az Édenben az első ridedg fuvallatot megérezte, vagy amint meglátta sárgulni az első falevelet, majd látta azt lehullani a fáról, biztos lehetett volna abban, hogy Éva az ő tudta nélkül már evett a tiltott fa gyümölcséből, és ha ő maga is eszik, ettől kezdve mindenre és minden emberre a halál bélyege kerül (vö. Ter 2,17; Róm 5,12). A kígyó mögött álló bukott angyalfedelem

azt mondta: „Bizony nem haltok meg” (Ter 3,4); ezzel el-
lentmondott Isten szavának, s az ember és Isten közé verte
a bizalmatlanság ékét. A bizalmatlanságnak ez az éke saj-
nos ma is jelen van a kapcsolataink valamennyi területén.
Ennek egyetlen ellenszere az Isten Igéjébe és mindenekelőtt
a Jézus Krisztusba vetett hit. Az, hogy amit Krisztus mon-
dott, az rám is vonatkozik, azt nekem is mondta, amit tett,
azt értem is tette, s hogy az Ő halála és feltámadása az én
megváltásom érdekében is történt.

Hálámat kifejezhetem azzal, hogy hitből engedelmese-
kedem az ő parancsolatainak (vö. 1Jn 5,2–3) és Isten örök
erkölcsi törvényének (vö. 1Kor 7,19; Jel 12,17) úgy, hogy
mindennap tőle kérem ehhez az erőt. Emiatt lehet, hogy
lesznek anyagi veszteségeim, nem leszek annyira ismert,
befolyásos ember, és kevesebb csalóka örömet fogok kerget-
ni az életben, de lesz békességem az Úrtól (vö. Jn 14,27), s
ha mindvégig kitartok, akkor ingyen, kegyelemből, „nem-
sokára” Isten Országának állandó polgára lehetek – a
mennyben ezer évig (vö. Jel 20,4–6), s majd az újjáteremett
Földön is (vö. Mt 5,5; 2Pt 3,13; Jel 21,1–3).

FELHASZNÁLT IRODALOM:

*Ó- és Újszövetségi Szentírás a Neovulgáta alapján. Szent Jeromos Ka-
tolikus Bibliatársulat, Bp., 2002. / Biblia. Ószövetségi és Újszövetsé-
gi Szentírás. Szent István Társulat, Bp., 2008. / Szent Biblia. Ford.
Károli Gáspár, Bp., 2002. / Biblia, az Istennek az Ószövetségben és Új-
szövetségben adott kijelentése. Kálvin János Kiadó, Bp., 2004. / Dr. Lu-
ther Márton Kis kátéja. Luther Kiadó, Bp., 2003., 21. o. / Heidelbergi
Káté. Kálvin Kiadó, Bp., 2006., 72 o. / A katolikus egyház katekizmusa
(KEK). Online változat, 2464–2478. §.*

A TIZEDIK PARANCSOLAT

„És ne kívánd...” (MTörv 5,21; Kiv 20,17)

A *katolikus egyház katekizmusa* a tizedik parancsolatot két parancsolatra bontja, a kilencedikre és a tizedikre, mivel a középkori egyház a második parancsolatot (vö. Kiv 20,4–6; MTörv 5,8–10) törölte – így a kívánság parancsolatának két részre osztásával szám szerint is megvan a tíz. A tizedik parancsolat eredeti egységéről közvetve tanúskodik a katekizmus, amikor a Kivonulás könyvéből pontosan idézi azt: „Ne kívánd el felebarátod házát, ne kívánd el felebarátod feleségét (házastársát), sem szolgáját, sem szolgálólányát, sem szarvasmarháját, sem szamarát, sem más egyebet, ami az övé.” (Kiv 20,17 – a Szent István Társulat fordítása.) A katekizmusban a továbbiakban még ezeket olvashatjuk: „A katolikus hitoktatás hagyományát követve a kilencedik parancsolat a test kívánságát tiltja; a tizedik mások javainak megkívánását [vö. *KEK.* 1514. §; 489. o.]... A tizedik parancsolat kifejti vagy kiteljesíti a kilencediket, amely a test bujaságára vonatkozik. Megtiltja mások javainak megkívánását... A tizedik parancsolat a szív szándékán nyugszik; összefoglalja a kilencedik parancsolattal együtt a törvény minden előírását.” (Vö. *KEK.* 2534. §; 493. o.) A fenti megfogalmazás tükrözi a kívánság parancsolatának egységét és isteni kézjegyét,

mert a tizedik parancsolat mintegy összefoglalja mind a tíz parancsolatot, és arra mutat rá, hogy az összes bűn gyökere a bűnös kívánságban van (vö. Mt 5,28; 15,19–20). Emellett tanúskodik arról is, hogy nem isteni rendelkezés nyomán változtattak az Úr Tízparancsolatán, hanem a „hagyományt követve” (vö. *KEK.* 1514. §; 489. o.). Erről a hagyományról tanúskodik Radó Polikárp bencés és Varga Ottó ciszterci áldozópapok könyve is („A Biblia története a magyar nép számára”), amely szerint a Tízparancsolat számozásának az eltérése Szent Ágostonra vezethető vissza. „Szent Ágostonnak ezt a felosztását követi a katolikus egyház.”

Luther kiskátéja követi a katolikus egyház számozását, szintén két részre osztja a kívánság parancsolatát: IX. parancsolat: „Istent félnünk és szeretnünk kell, hogy felebarátunk házára vagy örökségére álnokul ne törekedjünk, sem a jogosság látszatával azokat meg ne szerezzük, hanem segítsük és támogassuk, hogy azokat megtarthassa. A kilencedik parancsolat a törvényes rendet védi, s a magunkéval való megelégedésre kötelez.” X. parancsolat: „Istent félnünk és szeretnünk kell, hogy felebarátunk feleségét, háza népét vagy barmát tőle el ne idegenítsük, erőszakkal el ne vonjuk, vagy hűtlenségre ne csábítsuk, hanem arra intsük őket, hogy nála megmaradjanak, és teljesítsék kötelességüket. A tizedik parancsolat az emberi közösséget védi, és hűségre és megbízhatóságra kötelez.” (I. m., 22–23. o.)

A *heidelbergi káté* bővebb változata a tizedik parancsolatot a Biblia értelem szerinti számozása szerint közli, és többek között ezt írja: „Mit kíván meg a tizedik parancsolat? Azt, hogy soha még a legcsekélyebb kívánság vagy gondolat se támadjon fel szívünkben Istennek egy parancsolata ellen sem, hanem állandóan gyűlöljünk minden bűnt, és sze-

ressük azt, ami Isten akaratával egyező.” (*Heidelbergi Káté*. 2006, 72–73. o.)

A zsidóknál mind a mai napig hiánytalanul és pontosan megvan a Tízparancsolat minden rendelkezése. A felosztás annyiban tér el a protestáns felekezetek számozásától, hogy ők a Tízparancsolat előtti bevezető mondatot az első parancsolatnak veszik (vö. Kiv 20,2), az idegen istenek és a képek imádatának, illetve tiszteletének a tilalmát viszont egyetlen parancsolatnak számítják, és a tizediket nem kettéosztva, hanem a maga helyén találjuk. Hogy ez miért van így, arra ebben az elemzésben most nem térhetek ki, de ha valaki egybeveti a bevezető mondatot a „semá Jiszráel” (= Halld Izrael) kezdetű, minden napra szóló parancsolattal és imával (vö. MTörv 6,4–5), valamint a zsidó nép történetének a fogság előtti bálványimádásra való hajlandóságával, akkor az összefüggést meg fogja érteni.

Álljon most végre itt a Második Törvénykönyvből a tizedik parancsolat, úgy, ahogyan a Károli-fordításban megtaláljuk: „És ne kívánd a te felebarátodnak feleségét; és ne áhítsd a te felebarátodnak házát, szántóföldjét; se szolgáját, se szolgálólányát, se ökrét, se szamarát és semmit, ami a te felebarátodé.” (5Móz 5,21) Talán ez, a kívánság parancsolata az, amelyet a legtöbbször áthágunk nap, mint nap. Bár nincsen olyan ember, aki csupán a saját akaraterejéből meg tudná tartani, az Újszövetségben mégis érvényben van (vö. Róm 7,7), sőt az újszövetségi Szentírásban többféle összefüggésben is megtaláljuk.

Felvetődik a kérdés, hogy mi a baj a kívánsággal, amely mindenkiben olyan mélyen benne gyökerezik? Az ember vágyakozó, kívánó lény, különböző vágyak hajtják, s azt tapasztaljuk, hogy ezt a legtöbb ember természetesnek tartja.

Isten Igéje azonban az emberi szív indítékait is feltárja, és rámutat arra, hogy az ősbűn következtében, és ennek eredményeként „a halál minden emberre átment, mert mindenki vétkezett” (vö. Róm 5,12). Így mindenki olyan hajlandóságokkal jön e világra, amelyek kezdetben, az ősbűn előtt nem voltak az ember sajátjai. A bűn következtében megromlott az emberi természetünk (vö. Róm 7,22–24), és ennek nyomán olyan dolgokra vágyakozunk, amelyek szívünket elfordítják az élő Istentől, sőt e vágyaink rabjává teszik. A Szentírás igéi nélkül az ember észre sem veszi ezt, és megromlik, mert természetesnek veszi, hogy úgy éljen, ahogyan a vágyai diktálják. Így minden parancsolatot és intést a szabadsága korlátozásaként él meg, a zsigereiben tiltakozik az ellen, hogy az életébe valaki beavatkozzon, és követeli, hogy hagyják őt békén. Ma sokak számára ez az általános, ki nem mondott jelmondat: „Egyszer élünk, és lehetőleg éljünk jól.” „Szakítsd le a mai napnak a virágát!” Ebbe bőven befér a különböző élvezetek keresése, a vagyon és a kényelmes élet utáni hajsza, s nem áll messze ettől a hatalom iránti igény sem. Pedig János apostol ezt írja: „Mert mindaz, ami a világban van, a test kívánsága, a szemek kívánsága és az élet kevélysége nem az Atyától van, hanem a világból. De a világ elmúlik, és annak kívánsága; csak aki az Isten akaratát cselekszi, az marad meg örökre.” (1Jn 2,16–17)

Az első bűn elkövetésekor Sátán rabul ejtette az embert, és rabul ejti ma is. Ezért mindannyian Megváltóra és megváltásra szorulunk. Jézus Krisztus helyettes áldozati halálába vetett személyes hit és mély bűnbánat nélkül nincs szabadulás senki számára. Az ember bűnre csábításával Sátán saját romlott természetét ültette át az emberi jellembe. Ő volt az, akiben megszületett az irigység Krisztussal szemben,

egyszerűen Krisztus helyére pályázott a mennyben, de a szeretet törvénye és a Tízparancsolat figyelembe vétele nélkül. Amíg Teremtőnk minden teremtményének a szolgája lett, és Krisztus minden ember megmentéséért az örök isteni életét tette le, addig Sátán zsarnoki módon akar úr lenni az egész világ fölött (vö. Iz 14,12–15; Ez 28,14–17/a.19; Mt 4,8–9). Mivel emberi természetünk a bűn következtében megromlott, Isten és az ember közé beférközött a bizalmatlanság. Az ember alapvetően önző lény lett, a Szentlélek szívünkbe költözése nélkül sosem tudnánk emberhez méltó életet élni, sem az isteni természet részeseivé válni. Csak Jézus Krisztus által válhatunk szabadokká saját önző, romlásba taszító vágyainkkal szemben: „Azért ha a Fiú megszabadít titeket, valósággal szabadok lesztek.” (Jn 8,36) Ez azt jelenti, hogy az ember nem akkor lesz szabad, ha végre azt teheti, amit akar, s amit a szíve diktál, hanem akkor, ha saját önző vágyaival szemben Isten akaratát cselekszi. Ehhez azonban jobban kell bízni Istenben, mint saját magában. Jobban kell bízni Isten Igéjében, mint emberi és egyházi hatalmakban, méltóságokban. Az idáig vezető út és a döntés senki számára nem könnyű, de szép, és minden lemondást, elszakadást megér. S ez még csak az út kezdete, mert bár a megigazulás egy pillanat műve, a megszentelődés egy egész életen át tartó küzdelem eredménye kell, hogy legyen a hívő ember életében.

Aki ezeket mind fontolóra veszi, és ehhez hozzáadja Isten szavának biztos ígéreteit – az igazak feltámadását és az örök életet, valamit az újjáteremtett Föld szépségét és csodás voltát, amely Isten gyermekeinek öröksége lesz –, már nem akarja táplálni a testét a kívánságokra (vö. Róm 13,13–14). Nem enged a bűn kívánságainak, nem engedi, hogy az

uralkodjék fölötté, hanem naponta odaszánja magát Istennek, és tagjait az igazság fegyvereiül a Mindenhatónak (vö. Róm 6,11–13). Istennek van hatalma arra, hogy minden pillanatban megadja azt a természetfölötti segítséget, amelyre a hívó embernek szüksége van ahhoz, hogy győzni tudjon a saját önzésre hajló kívánságai fölött, és ezekkel szemben Isten akaratát választhassa. Ez nem megy máról holnapra, de ha Istennek van türelme velünk szemben (vö. 2Pt 3,9), akkor mi is legyünk türelmesek önmagunk iránt, és mindazok iránt, akik még bukdácsolnak, de szeretnének úgy élni, ahogyan a jó Isten kéri tőlük.

Salamon, Izrael királya minden idők legbölcsebb embere volt. Azt írja, hogy „az ember kívánsága be nem telik” (Préd 6,7). Ha valaki valamit elért az életben, még többet akar, de csak azért, hogy utána még többet akarjon, s észre sem veszi, hogy közben emberségében mennyire elcsökevényesedik. Emiatt sok házasság ment már szét, sok vállalkozás és barátság jutott már a tönk szélére. És az ember sehogyan sem érti, hogy a másik, akit annyira szeretett, hogyan juthatott idáig. Salamon uralkodása kezdetén Istentől kapott bölcsességet, amit ő sajnos igen sok feleséggel és számtalan ágyassal egészített ki. Minden élvezetben, pompában, tiszteletben és kényelemben része volt. Így ír erről életének utolsó szakaszában, miután mély bűnbánatra jutott: „Gyűjtöttem ezüstöt és aranyat is: királyok és tartományok kincsét. Szereztem énekeseket, énekesnőket, és ami a férfiakat gyönyörködteti: szép nőket. Naggyá lettem, és felülmúltam mindazokat, akik elődeim voltak Jeruzsálemben. De megmaradt a bölcsességem is. Nem tagadtam meg magamtól semmit, amit megkívánt a szemem. Nem vontam meg szívemtől semmi örömet, hanem szívből örültem mindannak,

amit fáradsággal szereztem, hiszen ez volt a hasznom minden fáradozásomból. De amikor szemügyre vettem minden művemem, amit kezemmel alkottam, és fáradozásomat, ahogyan fáradozva dolgoztam, kitűnt, hogy mindaz hiábavalóság és hasztalan erőlködés; nincs semmi haszna a nap alatt.” (Préd 2,8–11) A királynak Istentől kapott bölcsessége megmutatta, hogy mindez hiábavalóság, „a léleknek gyötrelme” (Károli), s hogy ez nem tette őt boldoggá, sőt ellenkezőleg: „és nincsen annak semmi haszna a nap alatt.”

A hívő ember gyakran érzi úgy, hogy semmivel sem jobb annál, aki nem hisz, ugyanis mind a hívő, mind a hitetlen Megváltóra és megváltásra szorul. Az alapvető különbség mégis abban van, hogy a Krisztusban bízó ember megragadja Isten szavát és ígéreteit, s nem akar abban az állapotban maradni, amiben van. Naponta igénybe veszi hit által a Mindenható erejét (vö. Ef 1,17–20), így Isten kegyelméből békesége lesz. A nem hívő ezzel nem foglalkozik, így a pusztulás útján marad.

Kedves Olvasó! Te melyik csoportba szeretnél tartozni: Krisztus táborához, vagy azok seregébe, akik önfeledten az örök halál felé menetelnek? „Széles az út, amelyik a pusztulásba vezet, és sokan járnak rajta, de keskeny az út, amelyik az életre visz, és kevesen találják meg azt” – mondta Jézus. Ezért, aki Krisztushoz tartozik, mindent megtesz, hogy kikerülje a romlottságot, amely a kívánságban van e világon (vö. 2Pt 1,4), és az élő Istent keresi, hogy a Szentlélek benne lakozása által tiszta vágyai legyenek, amelyek megnevesítik a jellemét és Krisztushoz hasonlóná teszik őt. A hívő ember naponta meríteni akar az élet vizéből, mert Krisztus ingyen adja azoknak, akik keresik Őt (vö. Jel 22,17; Jn 7,37–39), ezért a zsoltárossal elmondhatja: „Amint

a szarvas kívánczik a forrás vizéhez, úgy kívánczik lelkem tehozzád Istenem.” (Zsolt 42,2) „Sóvárogva vágyakozik a lelkem az Úr udvaraiba. Szívem és testem ujjong az élő Isten után.” (Zsolt 84,3; a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat fordítása szerint.)

A hívő ember számol a világmindenséget mozgató „vetés és aratás” törvényével, amely szerint „amit az ember vet, azt aratja is; hiszen aki testének vet, a testből arat majd romlást, aki pedig a Léleknek vet, a Lélekből arat majd örök életet. Ne fáradjunk bele a jótettekbe, mert ha el nem lankadunk, annak idején majd aratni is fogunk.” (Gal 6,7–9) „Mert a test törekvése [gondolata] halál, a Lélek törekvése [gondolata] pedig élet és békesség.” (Róm 8,6) Itt a test kifejezés átvitt értelemben a megromlott emberi természetet jelenti, és nem emberi testünk páratlan konstrukcióját. Azonban e test mégis az emberi természet hordozója, ezért a hívő ember oda akar figyelni arra, hogy ne önző vágyai szerint éljen, hanem Isten Lelkétől kapott indíttatásai és Isten Igéjének útmutatása szerint, mert a feltámadt Krisztus ígéretét tartja szem előtt: „Aki győz, megadom annak, hogy az én királyi székembe üljön velem, amint én is győztem, és ültem az én Atyámmal az ő királyi székében.” (Jel 3,21) Mindez nem érdekből, nem számításból, hanem egyedül Krisztus iránti viszontszeretetből történhet, mert csak ennek a tiszta indítéknak van értéke Isten színe előtt.

A legfontosabbat a végére hagytam. Miért kell a hívő embernek Isten kegyelme erejével őrt állani saját szívének (elméjének) ajtaja előtt, amikor abban a különböző kívánságok felébrednek? Azért, mert „mindenki kísértetik, amikor vonja és édesgeti a tulajdon kívánsága. Azután a kívánság megfogván bűnt szül; a bűn pedig teljességre jutván

halált nemz” (Jak 1,14–15). Pál apostol a megtérése után is még így kiált fel: „Ó én nyomorult [testileg-lelkileg elesett] ember. Kicsoda szabadít meg engem e halálnak testéből?” De a választ is azonnal megadja: „Hálát adok Istennek, a mi Urunk Jézus Krisztus által.” (Róm 7,24–25/a; vö. Jn 8,34–36; 15,5)

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Ó- és Újszövetségi Szentírás a Neovulgáta alapján. Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, Bp., 2002. / Biblia, Ószövetségi és Újszövetségi Szentírás. Szent István Társulat, Bp., 2008. / Szent Biblia. Ford. Károli Gáspár, Bp., 2002. / Biblia, az Istennek az Ószövetségben és Újszövetségben adott kijelentése. Kálvin János Kiadó, Bp., 2004. / Dr. Luther Márton Kis kátéja. Luther Kiadó, Bp., 2003., 22–23. o. / Heidelbergi Káté. Kálvin Kiadó, Bp., 2006., 72–73. o. / A katolikus egyház katekizmusa (KEK). Szent István Társulat, Bp., 1994, 1514. § és 2534. §. / Radó Polikárp–Varga Ottó: A Biblia története a magyar nép számára. Hasonmás kiadás. Babits Kiadó, Szekszárd, 2000, 74. o.

FÜGGELÉK

„Boldogok a békességszerzők, mert őket Isten fiainak fogják hívni” (Mt 5,9)

Isten Igéjének, Krisztusnak, és az eljövendő Isten Országának egyik alap kifejezése és ígérete a szív békesége. A Jézus által elmondott *hegyi beszéd boldogmondásai* szorosan kapcsolódnak egymáshoz, egymásra épülnek (vö. Mt 5,1–12). Így a címünkben olvasható hatodik boldogmondás is szoros kapcsolatban áll az ötödikkel, amelyet így olvashatunk: „Boldogok a szívükben tiszták, mert ők látni fogják az Istent.” (Mt 5,8) Krisztus pedig ezt mondta a tanítványainak az utolsó vacsorán: „Ti már tiszták vagytok az ige által, amelyet mondtam nektek.” (Jn 15,3) Tehát Isten Igéjének befogadása – amely a Szentírás szerint hétszeresen meg van tisztítva – teremti újjá az ember belső világát, teljes lényét. Ez a folyamat a Szentlélek által megy végbe, és felülről való újjászületésnek nevezzük (vö. Jn 3,5).

A boldogmondásoknál tehát a tiszta szív megelőzi a békességet, valamint azt, hogy valaki békességszerző, békességet teremtő és békét sugárzó emberré tudjon válni. Ebből is kitűnik, hogy miért olyan kevés az ilyen ember – bűnökkel megterhelten soha, senki nem tud békességben élni. Dávid mondja a 38. zsoltárban, hogy „nincs békesség csontjaimban vétkeim miatt” (Zsolt 38,4/b). A bűnökkel és

törvényszegésekkel teli élet egészen „a csontokig hatolhat”. Nemcsak a lelkiismeret-furdalás következményeként érezheti így magát valaki, de a különböző pszichoszomatikus betegségek okai is ide vezethetők vissza. A megterhelt lélek előbb-utóbb megbetegíti magát az embert is. Izaiás próféta írja Krisztus előtt hétszáz évvel: „Nincs békességük az istenteleneknek – mondja az Úr!” (Iz 48,22) Sőt egészen olyanok, „mint a háborgó tenger, mely nem tud megnyugodni, vize sarat és iszapot vet fel...” (Iz 57,20–21)

Mindezek alapján láthatjuk, hogy aki Isten Igéjének hittel engedelmeskedik, az felismeri és beismeri bűneit, törvényszegéseit, önzését, és azonnal Krisztushoz, személyes Megváltójához megy. Jézus pedig az ő keresztáldozatára való tekintettel megigazítja, igaznak nyilvánítja a hozzátérőt. Amint valaki imádságban hittel Krisztus királyi széke elé járul, és megbékél Istennel, Isten békessége már az övé. Pál apostol annyira szépen írja le ezt a folyamatot, hogy érdemes szó szerint idézni: „Azért ha valaki Krisztusban van, új teremtés az: a régiek elmúltak, íme, újjá lett minden. Mindez pedig Istentől van, aki minket magával megbékéltetett a Jézus Krisztus által, és aki nekünk adta a békéltetés szolgálatát. Minthogy az Isten volt az, aki Krisztusban megbékéltette magával a világot, nem tulajdonítva nekik az ő bűneiket, és reánk bízta a békéltetés igéjét. Krisztusért járván tehát követségben, mintha Isten kérne mi általunk: Krisztusért kérünk, béküljete meg az Istennel. Mert aki bűnt nem ismert, bűnné tette értünk, hogy mi Isten igazsága legyünk őbenne.” (2Kor 5,17–21)

Mit jelent az, hogy Krisztust bűnné tette értünk? Nyilvánvalóan nem azt, hogy Krisztus bűnössé lett volna azért, hogy magára vette a világ bűneit, hanem, hogy az Atya

bánt úgy vele, mintha Ő lett volna a bűnös, azért, hogy a bűneit megvalló embernek kegyelmezessen. Mindezt Jézus önként vállalta el, irántunk és az Atya iránti szeretetből. Az Atya is ugyanúgy értünk vállalta ezt a kimondhatatlan áldozatot, amely így egyszerre az Atya és a Fiú közös áldozata lett az elveszett emberért. Krisztus büntelenül halt meg – ezért lehetett helyettes áldozattá, ezért szenvedhette el *helyettünk* azt, amit nekünk kellett volna elszenvednünk: „a bűn zsoldja [fizetsége] a halál, az Isten kegyelmi ajándéka pedig örök élet a mi Urunk Krisztus Jézusban.” (Róm 6,23) Tehát Istentől van az, hogy Krisztus által megbékéltetett magával. Mi fordultunk el, mi tévelyegtünk, mi lázadunk, mégis Ő békéltet. És miután megbékéltetett önmagával, reánk bízta a békéltetés szolgálatát és ígését. Ennél szebb és nehezebb hivatás nem létezik a világon: ráébreszteni az embereket arra, hogy bűneiket megvallva és elhagyva megbékélhetnek Istennel, mert Ő már előbb megbékélt velük, és ezt Jézus keresztségében nyilvánvalóvá is tette. Mert „nem abban van a szeretet, hogy mi szeretjük az Istent, hanem hogy Ő szeretett minket, és elküldte az ő Fiát engesztelő áldozatul a mi bűneinkért” (1Jn 4,10).

Isten volt hát az, aki „megbékéltette magával a világot”, nem az embernek, hanem Krisztusnak tulajdonítva bűneit. Jézus igaz életét és jellemét pedig a benne hívőknek tulajdonítja. Mindez azt jelenti, hogy Jézus megváltói halála elfedezi a bűneinket, s mi azok nélkül, Krisztus igaz jellemébe öltözötten állhatunk meg az élő Isten előtt. Ezért mondja az apostol, hogy „aki Krisztusban van, új teremtés az”, és mindez ingyen, kegyelemből van (vö. Róm 3,24–25.28; 4,5; 5,1; Tit 3,5; Fil 3,9). Így senki sem dicsekedhet az-zal, hogy különb a másiknál, hisz a földön minden egyes

ember csak ilyen módon lehet igazzá Isten előtt. Az ember önmagát meg nem szabadíthatja, meg sem válthatja. Mindez hit által lehet a tiéd és az enyém. Az pedig, hogy új teremtés vagyok Krisztusban, abban lesz nyilvánvalóvá, hogy megtartom Isten parancsolatait (Kiv 20,1–17; Mt 22,36–40), amelyek ettől kezdve már „nem nehezek”: „Mert az az Isten szeretete, hogy megtartjuk az ő parancsolatait; az ő parancsolatai pedig nem nehezek.” (1Jn 5,3)

A küzdelem ezzel azonban még nem ér véget, mert bár a bűntől megromlott emberi természetem a Szentlélek uralma alá került, a szemek kívánsága, az élet kérkedése vagy a test kívánsága (vö. 1Jn 2,15–17) bármelyik pillanatban ismét lánggra lobbantja, és ha bűnt követek el, a Szentlelket távozásra kényszerítem. Amint őszintén megbánom a bűnömet, és ismét odaszánom magam Istennek, a Szentlélek újra a szívembe költözik, s általa megint Isten gyermeke vagyok, a menny és az újjáteremtett Föld teljes jogú örököse. Pál apostol nem véletlenül írja, hogy „akiben nincs Krisztus Lelke, az nem az övé” (Róm 8,9). Ezért önmagunkat, „tagjainkat”, nap mint nap, újra és újra oda kell szánunk az élő Istennek (vö. Róm 12,1–2). Ennek következtében a hit által igaznak nyilvánított ember az évek során odaszánása folytán ténylegesen igazzá is lesz, azaz megszentelődik a szeretet és a szolgálat tettei által. Miközben valaki átadja magát Krisztusnak, a vele való közösségben hozzá válik hasonlóvá. Minél jobban megismeri Őt, annál tisztábban látja, élesebben ismeri fel saját erőtlenségét, bűneit, gyöngeségeit, és annál jobban ragaszkodik Krisztushoz. Az Üdvözítő pedig – közreműködésünkkel – lépcsőről lépésre végigvezet a megszentelődés útján. Amint Istenhez közelebb kerülünk, már az Ő értékrendje és erkölcsi törvénye lesz a fontos

a számomra, s nem a világ kétes értékrendje. Így Krisztus szeretete mintegy szorongat, kérelem arra, hogy végezzem a békéltetés szolgálatát az emberek között.

Nincs olyan ember, aki a békéltetés szolgálatát Krisztus állandó békéje és szelídsége nélkül végezni tudná. Mivel a bűn világában kell ezt tennie, felkelti az önzésükben élő emberek ellenállását – így bizony fájdalommal és kudarcokkal teli szolgálat lesz ez, olyan, amilyen Krisztusé volt a földön. Jézus mégis boldognak nevezi a békességszerzőket, mert őket az Isten fiainak hívják. Az „Isten fia” név kitüntetés a világmindenség el nem bukott szellemi lényei, az angyalok rendjének szemében.

Érdemes egy pillantást vetnünk tágabb összefüggésében is arra, hogy a békesség mennyire alapfogalom a Bibliában. Krisztust például az egyik messiási prófécia a „békesség fedelmének” nevezi (Iz 9,6), és ezt mondja róla: „Uralma növekedésének és békéjének nem lesz vége... A seregek Urának buzgó szerelme műveli ezt!” (Iz 9,7) Isten Országáról pedig ezt írja Pál apostol: „az Isten országa nem evés, nem ivás, hanem igazság, békesség és Szentlélek által való öröm.” (Vö. Róm 14,17–18; Iz 32,17–18.) Itt van mindenekelőtt az igazság. Isten Országában igazság és igazságosság uralkodik majd, mert nem lesz senki, aki Isten örök törvényét áthágná. Minden megváltott, feltámadt vagy Jézus eljövetelekor elragadtatott embernek a szívébe lesz írva Isten örök erkölcsi rendje, és minden teremtménynek abban áll majd a gyönyörűsége, hogy így szolgálhatja az Urat. Péter apostol írja erről: „új eget és új Földet várunk az ő ígérete szerint, amelyekben igazság lakozik.” (2Pt 3,13) Tehát örök igazság, határtalan békesség és el nem fogyó öröm lesz azok osztályrésze, akik megbékélnek Istennel.

A 37. zsoltár szerint „a szelídek öröklik a Földet, és gyönyörködnek nagy békességben” (Zsolt 37,11). Természetesen a majdani újjáteremtett Földről van szó, Jézus is ezt az ígéretet idézte és erősítette meg a hegyi beszédben: „Boldogok a szelídek, mert ők örökségül bírják a Földet.” (Mt 5,5) Zakariás próféta könyvében az Atya és a Fiú közötti „békesség tanácsáról” (békés egyetértéséről) olvashatunk (Zak 6,13/b); amit pedig a mindenkori tanítványoknak hirdetni kell, az a „békesség evangéliuma” (vö. Iz 52,7; Ef 6,15). A tanítványoknak, akiket Jézus maga előtt kettésével küldött, ezt mondta: „Valamely házba bementek, először ezt mondjátok: Békesség e háznak! És ha lesz ott valaki békességnek fia, a ti békességetek azon marad; ha nem, tireátok tér vissza.” (Lk 10,5–6) A Szentírás mindenki számára egyértelművé teszi azt, hogy „békességre hívott minket az Isten” (1Kor 7,15/b), és kér, hogy „Krisztus békéje, amelyre meghívást kaptatok egy testben, uralkodjék a szívetekben” (Kol 3,15). Nincsen helye a keresztény családban az indulatnak, a heveskedésnek, a kiabálásoknak, sokkal inkább a szelídlelkűségnek, a türelemnek, az Isten ígéreteibe vetett bizalomból fakadó derűnek, öröme (vö. Fil 4,4–7).

Végül, de nem utolsó sorban ismételnem hangsúlyozni azt, hogy a békesség és a béketűrés a Szentlélek gyümölcsei (vö. Gal 5,22). Azoknak a szívében, akikben a Szentlélek lakik, akik Isten kedvében és szolgálatában akarnak járni szüntelen, a Lélek létrehozza a szeretetet, az örömet, a békességet, a béketűrést, a kedvességet, a jószágot, a hűséget, a szelídséget, valamint a minden területen való mértékletességet. Ha ezek hiányoznak, akkor az emberi szívben helyettük a test cselekedetei virulnak (lásd Gal 5,19–21).

Ez a Krisztustól származó békesség viszont nem azonos azzal, amikor az embereket a „békesség és biztonság” ígéretével nyugtatgatják (1Tessz 5,2–5), és azt mondogatják nekik, hogy „minden rendben lesz”. Ez a hamis békesség és biztonság, ez a hitetés propagandája. A Krisztustól kapott valódi békesség nyomán eltűnik a félelem a szívből, mert abban Isten Lelke lakik (vö. Jn 14,27). A bűn világában azonban a hívő ember Istentől jövő békéje állandóan támadva lesz, ez pedig megpróbálja az ember hitét és megedzi a jellemét – „aki viszont mindvégig állhatatos marad, az üdvözül” (Mt 24,13). Ilyen megpróbáltatásokat és gyalázkodást élt át Dávid is, s még ki tudja hány hívő, mind a mai napig: „Mert nem beszélnek békességet, hanem akik békességesek e földön, azok ellen álnok dolgokat koholnak.” (Zsolt 35,20) Krisztus viszont hamarosan szabadulást ígér a benne hívőknek. Pál apostol ezt írja: „A békességnek Istene megrontja a Sátánt a ti lábaitok alatt hamar.” (Róm 16,20) Milyen szép ez az ígélet! Isten rontja meg Sátánt, de a mi lábaink alatt, azaz a lábunkat nekünk kell a kígyó fejére tenni. Szinte elképzelhetetlen és kimondhatatlan ez a győzelem, és mégis sokak számára valósággá válik (vö. Jel 14,1–5). Az is biztató ebben az ígéletben, hogy mindez „hamar” meg fog történni. Sátán és a bűn uralma hamarosan véget ér, amikor Krisztus isteni hatalmának és jogainak teljességével megjelenik az ég felhőin, hogy egyszer s mindenkorra átvegye az uralmat Földünk és az egész világmindenség fölött (vö. Dn 2,44; 6,26; 7,13–14.27; Lk 21,28; 1Kor 15,24–28). Ekkor, és ennek következtében az univerzum teremtményeinek békessége és öröme minden értelmet meghaladó lesz.

Csupán az a kérdés, kedves Olvasó, hogy te és én, részei leszünk-e ennek a békességnek. Én akkor leszek igazán

boldog, ha ez – Isten népével és családommal együtt – mindkettőnk számára valóra vált.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

Ó- és Újszövetségi Szentírás a Neovulgáta alapján. Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, Bp., 2002. / Biblia. Ószövetségi és Újszövetségi Szentírás. Szent István Társulat, Bp., 2008. / Szent Biblia. Ford. Károli Gáspár, Boldog Élet Alapítvány, Bp., 2002. / Biblia, az Istennek az Ószövetségben és Újszövetségben adott kijelentése. Kálvin János Kiadó, Bp., 2004. / Biblia. Ford. Kecskeméthy István, Koinónia, Kolozsvár, 2009.

Mit mond a Szentírás a halál állapotáról és a feltámadásról?

Mit mond a Biblia a halálról és a halottak állapotáról?

A Biblia a halál állapotát mély, öntudatlan alváshoz hasonlítja. Jézus is azt mondta Jairus meghalt leányáról, hogy „a leányzó nem halt meg, hanem alszik” (Mt 9,24). Lázár feltámasztása előtt pedig így szólt: „Lázár, a mi barátunk, elaludt.” (Vö. Jn 11,11–13.) Krisztus a Jelenések könyvében úgy mutatkozik be, mint aki halott volt, de íme él örökkön-örökké, és akinél a sírnak és a halálnak a kulcsai vannak (Jel 1,18). Az Úr ezt mondta Dániel prófétának, az egykori nagy államférfinak: „Te pedig menj el a vég felé, és nyugszol, és felkelsz a te sorsodra a napoknak végén.” (Dán 12,13) Urunk, Jézus pedig egy alkalommal a következőket mondta: „Ne csodálkozzatok ezen: mert eljön az óra, amelyben mindazok, akik a koporsókban vannak, meghallják az ő szavát, és kijönnek; akik a jót cselekedték, az élet feltámadására, akik pedig a gonoszt művelték, a kárhozat feltámadására.” (Jn 5,28–29)

Az elhunytak tehát alszanak „a föld porában”, egészen a feltámadásig (vö. Dán 12,1–2; Jób 19,25; Mt 22,29–32).

Találkozhatunk-e újra azokkal a szeretteinkkel, akik már meghaltak?

Akik Jézus második eljövetelekor, az igazak feltámadásakor életre kelnek, azok találkozni fognak egymással is (1Tessz 4,14–17; 1Kor 15,22–23; Jer 31,15–16). Azokkal viszont, akik nem lesznek méltók az örök életre, nem lesz találkozás, mert ők ezer évvel később támadnak fel, az ítéletre, hogy azután örökre meghaljanak. Ez lesz számukra a második halál (Jel 20,5–6.14).

Mit ír a Biblia a purgatóriumról?

A Biblia egyetlen mondatot sem ír a purgatóriumról, a tisztulás állapotáról vagy a „tisztítótűzről”, mert az nem létezik. A „tisztítótűzről” szóló tanítást – amely szoros kapcsolatban áll a kereszténységbe beszivárgott „lélek halhatatlansága” tannal – a középkori egyház vezette be a firenzei (1439–1445) és a trienti zsinaton (1545–1563). Mindez azonban a Szentírástól idegen tanítás. Isten Szeretet (1Jn 4,8.16), ezért nem szükséges Őt „hangolni”, befolyásolni az elhunytak érdekében. Nincs is értelme, hisz akit Krisztus nem ítél méltónak az örök életre, azért nem jut el oda, mert bűneivel, önzésével azonosulva halt meg, és a feltámadáskor is ugyanott folytatná emberhez nem méltó életét, ahol halála pillanatában abba hagyta. Az ember a jellemét ugyanis a feltámadásra is magával viszi (Mt 25,21.26.33–46). „A bűn törvényszegés, a törvény áthágása.” (1Jn 3,4)

Ettől viszont az örök életben részesülő igazak teljesen védve lesznek. A Szentírás szerint „nem lesz kétszer vesze-

delem” (Náh 1,9/b). A bűn gyalázatos történelme még egyszer nem fog megismétlődni.

A halottak feltámadását az akkor élők látni fogják?

Krisztus második, dicsőséges eljövetelekor azok, akik nem méltók az örök életre, azonnal meghalnak (Jel 6,15–17; 20,11; 19,11–16), a történelem folyamán valaha élt igazak pedig mind feltámadnak. Az akkor élő igazak viszont látni fogják Krisztus dicsőséges eljövetelét, illetve az igazak feltámadását is (1Tessz 4,14–17). Azok teste, akik megszentelődtek, s megérik Jézus második eljövetelét, el fog változni, és hasonlóvá válik Jézus megdicsőült szellemi testéhez, valamint a szemük láttára feltámadott igazak testéhez (1Kor 15,35–57; Fil 3,20–21). Mindez Krisztus visszatérésének és megjelenésének a dicsősége miatt történik így (Mt 24,27).

Hogyan tapasztaljuk meg azt az időt, amely a halálunktól a feltámadásunkig tart, érezzük-e az idő múlását?

Az elhunytak az idő múlását egyáltalán nem érzékelik. Halálukkor lehunyták a szemüket, s feltámadásuk számukra olyan lesz, mintha felébrednének (Jób 14,12; 19,25–27). Ezért vágyakozott Pál apostol „elköltözni és az Úrral lenni”, mert a halál állapotában senki nem érzékel semmit, még az idő múlását sem (Fil 1,21–23; 2Kor 5,1–10). De jól tudta, hogy az „igazság koronáját” megkapja Krisztustól ama napon, amikor Ő az ég felhőin megjelenik (2Tim 4,6–8; Tit 1,13).

Mi történik azokkal, akik nem kapnak örök életet?

Akik nem kaphatnak örök életet, azok az ezeréves mennyei ítélet után (Mt 22,11–13; Jel 20,6; Jel 11,17–18) támadnak fel romlandó testben, hogy meghallják az ítéletet, majd nem sokkal azután végleg elvesznek (Jel 11,18; Jn 3,16; Jel 20,7–9.11–15). Az ő sorsuk a második halál, amely végérvényes megsemmisülést jelent: „olyanok lesznek, mintha nem lettek volna.” (Abd 1,16) A pokolról szóló középkori tanítás, az örök szenvedés tana nincsen benne a Szentírásban, és Isten tökéletes erkölcsi lényétől is távol áll, hogy emberek végtelen korszakokon át szenvedjenek. A „kínóztatnak éjjel és nappal, örökkön-örökké” (Jel 20,10) megjegyzésben az „örökkön-örökké” kifejezés a teremtményekre vonatkozóan azt jelenti, hogy addig, amíg az életük tart. A magyarban is használunk hasonló szavakat, amikor például azt mondjuk, hogy „örökre neked adom”. A Károli fordításnál a „pokol” kifejezés annyit jelent, mint „sír”, „sírgödör”, „alvilág”, és a Jelenések könyvében megszemélyesítve szerepel. A tűznek tava a második halált jelenti, tehát jelképről van szó (Jel 20,14–15; 21,8).

Kivel találkozik először a feltámadott ember?

Az igazak feltámadásakor az ember őrzőangyalával, illetve Megváltójával, Krisztussal találkozik először. Isten angyalai összegyűjtik a választottakat az ég egyik szélétől a másik széléig, és Krisztushoz, a menny Királyához kísérik őket (Mt 24,31). Ott találkozni fognak a szeretteik közül azokkal, akik szintén részesültek az igazak feltámadásában, s

mindazokkal, akik élve érték meg Jézus második eljövételét. Az elhunyt és feltámadt gyerekeket angyalok viszik édesanyjuk karjaiba (Mt 19,14; Jer 31,15–16). „És az Isten letöröl az ő szemeikről minden könnyet.” (Jel 21,4)

Milyen testben támadnak fel mindazok, akik örök életet kapnak?

Akik örök életet kapnak, romolhatatlan, szellemi testben támadnak fel, amely hasonló lesz a feltámadt Krisztus testéhez, s amelyről Pál apostol is részletesen szólt a Korinthusiakhoz írott első levelében (1Kor 15,20–28.35–57). A feltámadt ember nem betegszik meg, teste nem lesz alávetve az öregedés és az elmúlás törvényszerűségeinek, mert „ez a romlandó test romolhatatlanságba öltözik, és e halandó halhatatlanságba” (1Kor 15,54).

Tehetnek-e valamit az itt maradottak az eltávozott lelki üdvösségéért?

A Biblia tanítása szerint „az itt maradottak” semmit sem tehetnek az elhunytakért, de erre nincs is szükség, mert az Atyánál és Krisztusnál senki sem szereti jobban őket (Jn 3,16). Az Úrnak gondja van az övéire (Lk 20,37–38) – ebben a hitben megnyugodva beszélgethetünk Istennel azokról, akiket szerettünk és ezután is szeretni fogunk. Az elhunytjaink végső sorsa a megváltó Krisztusnak, az irgalmas és igazságos Bírónak a kezében van. Minden ember végső sorsa fölött az utolsó szót Krisztus fogja kimondani

(Jn 5,22; Mt 25,31–45). Az természetes, hogy elhunytjaink sírját gondoljuk, és élő virágot helyezünk rá.

Csak az igazak feltámadásáról, és ezer évvel később a kárhozatra méltók feltámadásáról szól a Biblia?

Szó van még az Írásban részleges feltámadásról is. Ez azt jelenti, hogy Jézus második eljövetele alkalmával, az igazak feltámadásakor az üdvözülendőkkel együtt néhány kárhozatra méltó is feltámad, de romlandó testben. Ők meglátják Krisztus hatalomátvételét és uralmának valóságát, ezt követően azonnal meghalnak a második feltámadásig. Ilyen személy lesz például a főpap és a zsidó főtanács több tagja, azok, akik Jézust halálra ítélték, mivel ezt Krisztus nekik előre megígérte (vö. Mt 26,64; Dán 12,1–2).

Mit kell tennünk, ha el szeretnénk nyerni az örök életet?

Jézus mondta: „Az pedig az örök élet, hogy megismerjenek téged, az egyedül igaz Istent, és akit küldtél, a Jézus Krisztust.” (Jn 17,3) „Aki hisz a Fiúban, örök élete van; aki pedig nem enged a Fiúnak, nem lát életet, hanem az Isten haragja marad rajta.” (Jn 3,36) A Krisztusba mint Isten Fiába és személyes Megváltómba vetett hit, bizalom, a szavának való engedelmesség által van örök életem. Ez az örök élet feltétele mások számára is. Mindez az Atya és Krisztus iránti viszonszeretetből történik, az Isten Lelkének ereje által.

(A bibliai idézetek Károli Gáspár Biblia-fordításából valók.)

Utószó

„...márpedig az Írást nem lehet érvénytelenné tenni...” (Jn 10,35; *Görög–magyar Újszövetség*. Kálvin Kiadó, Bp., 2008.)

„... az Írás érvényét nem veszti ...” (Jn 10,35; *Ó- és Újszövetségi Szentírás a Neovulgáta alapján*. Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, Bp., 2008.)

„... az Írás nem vesztítheti érvényét ...” (Jn 10,35; *Biblia. Ószövetségi és Újszövetségi Szentírás*. Szent István Társulat, Bp., 2008.)

„Megharagudott azért a sárkány az asszonyra, és elment, hogy harcoljon az ő magvának maradéka ellen, az Isten parancsolatainak megőrzőivel, és akiknél van a Jézus Krisztus bizonyágtétele.” (Jel 12,17)

„Semmit ne félj azoktól, amiket szenvedned kell... Légy hű mindhalálig, és néked adom az életnek koronáját” – mondja az Úr (Jel 2,10).

A bibliai könyvcímek rövidítése

ÓSZÖVETSÉG		ÚJSZÖVETSÉG	
		Habakukk próféta könyve	(Hab)
Teremtés könyve	(Ter)	Szofoniás próféta könyve	(Szof)
Kivonulás könyve	(Kiv)	Aggeus próféta könyve	(Agg)
Leviták könyve	(Lev)	Zakariás próféta könyve	(Zak)
Számok könyve	(Szám)	Malakiás próféta könyve	(Mal)
Második Törvénykönyv	(MTörv)		
Józsué könyve	(Józs)		
Bírák könyve	(Bír)		
Rút könyve	(Rút)	Máté evangéliuma	(Mt)
Sámuel 1. könyve	(1Sám)	Márk evangéliuma	(Mk)
Sámuel 2. könyve	(2Sám)	Lukács evangéliuma	(Lk)
Királyok 1. könyve	(1Kir)	János evangéliuma	(Jn)
Királyok 2. könyve	(2Kir)	Apostolok cselekedetei	(ApCsel)
Kronikák 1. könyve	(1Kron)	Rómaiakhoz írt levél	(Róm)
Kronikák 2. könyve	(2Kron)	Korinthusiakhoz írt 1. levél	(1Kor)
Ezdrás könyve	(Ezdr)	Korinthusiakhoz írt 2. levél	(2Kor)
Nehemiás könyve	(Neh)	Galatákhöz írt levél	(Gal)
Eszter könyve	(Eszter)	Efezusiakhoz írt levél	(Ef)
Jób könyve	(Jób)	Filippiekhez írt levél	(Fil)
Zsoltárok könyve	(Zsolt)	Kolosszeiekhez írt levél	(Kol)
Példabeszédek könyve	(Péld)	Tesszalonikiekhez írt 1. levél	(1Tessz)
Prédikátor könyve	(Préd)	Tesszalonikiekhez írt 2. levél	(2Tessz)
Énekek éneke	(Én)	Timóteusnak írt 1. levél	(1Tim)
Izajás próféta könyve	(Iz)	Timóteusnak írt 2. levél	(2Tim)
Jeremiás próféta könyve	(Jer)	Titusznak írt levél	(Tit)
Jeremiás siralmai	(Sír)	Filemonnak írt levél	(Filem)
Ezékiel próféta könyve	(Ez)	Zsidókhoz írt levél	(Zsid)
Dániel próféta könyve	(Dán)	Jakab apostol levele	(Jak)
Ózeás próféta könyve	(Óz)	Péter apostol 1. levele	(1Pt)
Joel próféta könyve	(Jo)	Péter apostol 2. levele	(2Pt)
Ámosz próféta könyve	(Ám)	János apostol 1. levele	(1Jn)
Abdiás próféta könyve	(Abd)	János apostol 2. levele	(2Jn)
Jónás próféta könyve	(Jón)	János apostol 3. levele	(3Jn)
Mikeás próféta könyve	(Mik)	Júdás apostol levele	(Júd)
Náhum próféta könyve	(Náh)	Jelenések könyve	(Jel)

